

Woninginbraak

Motieven en werkwijzen
vanuit daderperspectief

Bureau Van Dijk, Van Someren
en Partners Amsterdam
in opdracht van:
Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven

December 1991

(c) 1991, Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven
Directie Criminaliteitspreventie
Ministerie van Justitie/Ministerie van
Binnenlandse Zaken

ISBN 90-5319-013-9

Samenvatting

Enkele jaren geleden is het Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven in samenwerking met regionale en lokale preventiefunctionarissen van de politie en ondersteund door bureau Van Dijk, Van Soomeren & Partners een grootschalig onderzoeksproject naar het delict woninginbraak gestart. Na de instelling van de Directie Criminaliteitspreventie heeft de Stafafdeling Informatievoorziening van deze directie ook een deel van de begeleiding voor haar rekening genomen.

Dit project kent een tweetal doelen:

- De kennis over het delict woninginbraak moet flink verhoogd worden.
- Er moeten methoden en technieken ontwikkeld worden, waarmee politiefunctionarissen zelf onderzoek kunnen doen.

Enige tijd geleden is de eerste fase van dit onderzoeksproject afgerond. Eén van de onderdelen van deze fase was een daderonderzoek, waarbij 36 aangehouden woninginbrekers na verhoor via 'self report' werden ondervraagd. Nu is er - als onderdeel van de tweede fase - een uitgebreider onderzoek gehouden.

Bij de aanvang van het eerste daderonderzoek stonden de deelnemende politiemensen, regionale en lokale preventiefunctionarissen (interviewers), wat huiverig ten opzichte van dit type onderzoek. In de loop van het eerste en zeker tijdens het tweede, uitgebreide daderonderzoek werden de politiefunctionarissen steeds enthousiaster.

De inbrekers zelf waren zeer bereidwillig om mee te doen aan het onderzoek en stemden in negen van de tien gevallen in een interview toe. Uiteindelijk zijn 106 inbrekers geïnterviewd: 80% van de gesprekken vond plaats op het politiebureau na verhoor, 20% in penitentiaire inrichtingen. Tijdens de gesprekken is gebruik gemaakt van een gestructureerde vragenlijst.

De 106 geïnterviewde woninginbrekers vormen een specifieke groep: jonge mannen met een lage opleiding, een weinig florissant arbeidsverleden, weinig inkomsten, een verslavingsproblematiek, veel recidive.

Hoe komt iemand ertoe te gaan inbreken? Acut geldgebrek, toenemende behoefte aan geld voor drugs en de drang erbij te willen horen, worden door de geïnterviewde inbrekers het meest genoemd. Als men eenmaal in het wereldje zit, is het lastig om eruit te komen. Je went aan het geld en de drugs en de vriendengroep wordt steeds criminelier. Toch heeft de meerderheid van de inbrekers eigenlijk een hekel aan het inbreken. Men wil ook zeker wel stoppen, maar geld is meestal de reden om toch weer door te gaan.

Een belangrijk deel van de inbrekers heeft te maken met verslaving: 43% is verslaafd aan harddrugs, 23% aan gokken en 18% aan alcohol. Voor deze verslaafden overtreffen de verslavingskosten verre de legale kosten. Zij kennen ook enkele specifieke kenmerken. Zij breken meer in en komen vaker terug in een buurt en pand dat ze al eerder bezocht hebben.

Uit het daderonderzoek komt het beeld naar voren van daders die doelbewust, planmatig en vasthoudend te werk gaan bij de voorbereiding en uitvoering van een inbraak.

Men gaat veelal de deur uit met de duidelijk intentie om in te breken. Daarbij opereert men bij voorkeur binnen de eigen woonplaats maar buiten de eigen buurt. Eengezinshuizen en met name hoek- en vrijstaande huizen zijn het meest in trek. De achterkant van een woning is het favoriete werkterrein van een inbreker.

Men is wel gevoelig voor preventieve maatregelen, met name voor die die inspelen op de factor 'pakkans'. De geïnterviewde inbrekers noemen zelf als meest effectieve maatregelen een alarmsysteem, een waakhond en zwaar hang- en sluitwerk. Van de aanwezigheid van bewoners gaat ook een preventief effect uit. Inbrekers zijn evenwel moeilijk te stoppen. Als een poging mislukt, gaat men gewoon verder bij hetzelfde pand op zoek naar een plaats om binnen te komen of probeert men het bij een ander pand. Er is dus sprake van een verplaatsingseffect.

Bij de aanpak van de woninginbraakproblematiek zal terdege rekening gehouden moeten worden met dit verplaatsingseffect. Een dergelijke aanpak dient grootschalig te zijn, minimaal op het niveau van een hele buurt, en gericht op meerdere delicten om zoveel mogelijk te kunnen inspelen op verplaatsingseffecten. Daarbij verdient een integrale aanpak, waarbij aan het verhogen van de sociale controle, de zichtbaarheid en aan het bemoeilijken van de toegankelijkheid aandacht wordt besteed, de voorkeur. Vooral maatregelen gericht op de factor pakkans lijken van belang.

Naast een dergelijke 'inbraakgerichte' benadering verdient ook 'dadergerichte' benadering de aandacht. Dadergerichte preventie in een vroegtijdig stadium behoeft een grote prioriteit om te voorkomen dat daders in een situatie terecht komen die als onomkeerbaar wordt ervaren. In het stadium vóór de eerste inbraak is de moeilijk te doorbreken financiële afhankelijkheid nog niet zo sterk aanwezig. Daarnaast dient deze aanpak zo veel mogelijk gericht te zijn op de sociale groep waarin de potentiële daders verkeren, aangezien de invloed van de vrienden- en kennissenkring van essentieel belang is bij de beslissing om voor het eerst te gaan inbreken.

Inhoud

	Samenvatting	
	Summary	
1	Inleiding	1
1.1	Het onderzoeksproject: doelen en onderdelen	
1.2	Het daderonderzoek	3
1.3	Met dank aan	
1.4	Leeswijzer	3
2	Dataverzameling	4
2.1	Interviewafname	4
2.2	Vragenlijst	4
2.3	Representativiteit	5
3	Achtergrondkenmerken van de daders	6
3.1	Persoonsgebonden kenmerken	6
3.2	Criminaliteitsgebonden kenmerken	6
3.3	Conclusie	7
4	Modus Operandi	8
4.1	Inzoommodel	8
4.2	Criteria toegankelijkheid, pakkans en buit	8
4.3	Het waterleidingmodel	9
4.4	De voorbereiding van een inbraak	11
4.5	Keuze tijdstip	12
4.6	Keuze plaats, buurt, woningtype en pand	13
4.7	Keuze benaderde zijde, gevelopening en werkwijze	15
4.8	Mislukking en hernieuwde poging	16
4.9	Heling	17
4.10	Aanpassing waterleidingmodel	18
4.11	Conclusie	20
5	Verslaving	21
5.1	Uitgaven en inkomsten	21
5.2	Invloed van verslaving	21
5.3	Conclusie	22
6	Achtergronden van inbrekers	23
6.1	Verwikkeld raken	23
6.2	Verder verwikkeld raken	23
6.3	Pogingen om te stoppen	24
6.4	Conclusie	25
7	Daders over preventie	27
8	Preventieve aanbevelingen	28
8.1	Algemeen	28
8.2	Dadergerichte aanbevelingen	29
8.3	Inbraakgerichte aanbevelingen	30
	Literatuur	35
	Overzicht DCP-Publikaties	37

Summary

Domestic Burglary: motives and modus operandi from the offender's perspective.

The domestic burglary-project of the Dutch National Bureau of Police Crime Prevention (Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven) has two objectives: the increase of knowledge about domestic burglary and the development of methods of data collection, relevant to the prevention of domestic burglary.

This report presents the results of interviews by police officials with 106 male burglars. Eighty percent of these voluntary interviews were held after police interrogation in the police station, twenty percent in penitentiaries. The burglars were mainly ill-educated young men of low income, a bad working record, often using drugs and showing considerable recidivism.

As motives for domestic burglary are most often mentioned: lack of money, need of acceptance by peers and need of money to buy drugs. Having entered the burglars scene, leaving it is seen as difficult: one gets easily dependent on the money and the drugs and the selection of friends is more and more restricted to a criminal subculture. Nevertheless, most burglars dislike what they do, but money is too tempting to really stop committing burglary.

A considerable portion of the interviewees is addicted to hard drugs (43%), betting (23%) or alcohol (18%). For this group the cost of their addiction exceed largely their legal income. Their burglary pattern is characterized by a higher frequency in general and repeating it in the same neighbourhood or even the same houses.

Domestic burglars appear to prepare and execute their activities in a determined and planned way. Home is left with the clear intention to succeed. Detached single family houses and corner houses are preferred, favourably in the home town, but not in their neighbourhood. The back side of houses is the most attractive part to force access into.

Preventive measures, especially when related to the probability of being detected, influence the choice of target. Alarm systems, watchdogs and solid locks are deterrents, just like the presence of occupants. If an attempt fails, another weak spot is looked for or another house nearby is selected. Also substitution to another criminal act takes place.

As displacement and substitution are demonstrated in this study, preventive measures should aim at neighbourhoods at large and at different types of crime. Needed is an integral approach, including strenghtening of social control, heightening of visibility and target-hardening.

An offender-related approach should concentrate on the life phases before and after the first (attempts of) domestic burglary. Only then the dependancy on the money acquired by domestic burglary is still limited. Also the peer-group deserves ample attention, as this group plays an essential role in the decision to start a career as a domestic burglar.

1. Inleiding

1.1 Het onderzoeksproject: doelen en onderdelen

In 1987 startte het Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven (LBVM) in samenwerking met regionale en lokale preventiefunctionarissen van de politie een grootschalig onderzoeksproject naar het delict woninginbraak: het 'Modus Operandi-onderzoek'. Naast het LBVM werd de begeleiding en coördinatie van dit project verzorgd door de Directie Criminaliteitspreventie (DCP) en een extern onderzoeks- en adviesbureau (Van Dijk, Van Soomeren en Partners B.V.).

Dit project moest aan twee uitgangspunten voldoen:

- 1 De kennis over het delict woninginbraak moest flink verhoogd worden. Het betrof daarbij twee soorten kennis.
 - Kwantitatieve kennis over feitelijke zaken als tijd, plaats, woningtype, ingebroken zijde, werkwijze van de inbrekers, gereedschap, etc.. Als bronnen dienden hier politiegegevens (processen-verbaal eventueel aangevuld met rapporten van de technische recherche en/of observaties ter plekke van het inbraakpand).
 - Kwalitatieve kennis over het keuzeproces van woninginbrekers. Als bron werd hier gedacht aan daderinterviews waarbij een scala aan methoden werd voorgesteld: gestructureerde interviews, het door inbrekers laten becommentariëren van foto's, dia's of video's van buurten en panden, computer simulatie spelletjes, of het met de inbreker op stap gaan.
- 2 Naast kennisverhoging was het tweede uitgangspunt dat via dit onderzoek *methoden en technieken* ontwikkeld moesten worden waarmee politiefunctionarissen zelf onderzoek kunnen doen. Een *do-it-yourself kit* voor lokaal onderzoek naar woninginbraak moest het belangrijkste resultaat worden (een handleiding voor kwantitatief onderzoek en een voor daderonderzoek). Om handleidingen te ontwikkelen die voor politiemensen ook echt bruikbaar zijn, werd besloten dat het geplande onderzoek het beste door politiemensen uitgevoerd kon worden. Het onderzoek werd daarmee dus ook - en vooral - een leerproces; een in de tijd uitgesmeerde cursus die de titel zou kunnen hebben 'hoe kan de politie onderzoek uitvoeren naar woninginbraak en woninginbrekers en met resultaten komen die voor preventie van het delict woninginbraak bruikbaar zijn'.

In het verlengde van deze uitgangspunten lag de gedachte dat de gegevens uit de diverse methoden van dataverzameling elkaar binnen dit project dienden aan te vullen om tot een zo compleet mogelijk beeld te komen.

Het onderzoeksproject kent verschillende onderdelen die in een tweetal fasen zijn onderverdeeld:

- 1 Fase 1:
 - In de eerste plaats heeft een uitgebreid *kwantitatief onderzoek van processen-verbaal* plaatsgevonden.
 - Er werd een *daderonderzoek* uitgevoerd, waarbij aangehouden woninginbrekers werden geïnterviewd via de methode van zelfrapportage. In deze fase ging het om een pilot-onderzoek, waarbij 38 daders werden geïnterviewd.
- 2 Fase 2:
 - Er werd een (haalbaarheids) onderzoek uitgevoerd, waarbij honderd panden waar recent was ingebroken werden geobserveerd en vergeleken met een pand ernaast waar niet was ingebroken (het zogenaamde *ter plekke onderzoek*).
 - Later startte een onderzoeksdeel waarbij lokale gegevens over woninginbraak werden gepresenteerd aan een (ten opzichte van de politie) externe doelgroep: de wereld van planners en bouwers (het zogenaamde *extern gaan*).
 - Last but not least werd een *uitgebreider daderonderzoek* uitgevoerd.

In schema 1 zijn de publikaties, waarin over deze onderdelen wordt gerapporteerd, gerangschikt naar chronologische volgorde.

Schema 1: Publikaties uitgebracht in het kader van het MO-onderzoek¹

Auteurs	Titel	Jaar	Inhoud
Korthals Altes, H.J. e.a.	Eindrapportage Modus Operandi-onderzoek Woninginbraken. Deel A: Onderzoeksresultaten	1989	PV-onderzoek kwantitatief onderzoek (analyse van 4000 pv's) en eerste daderonderzoek (zelfrapportage van 38 daders)
Korthals Altes, H.J. e.a.	Idem als boven Deel B: Handleiding	1989	
Korthals Altes, H.J. en P. van Soomeren	Samenvatting Modus Operandi-onderzoek Woninginbraken		
Korthals Altes, H.J. en R. van Overbeeke	Rapportage Ter plekke gaan; Modus Operandi-onderzoek, 3e fase	1990 (interne publicatie)	Ter plekke onderzoek (observatie van 100 paren panden)
Burik, A. van e.a.	Modus Operandi Woninginbraak: Eindrapportage Daderonderzoek	1991	Tweede daderonderzoek (zelfrapportage van 106 daders)
Korthals Altes, H.J. (in voorbereiding)	Bruikbaarheid M.O.-resultaten volgens externe deskundigen	1992	
Burik, A. van en R. van Overbeeke (in voorbereiding)	Handleiding onderzoek woninginbraak (herziene versie)	1992	
Bruinink, H. en H.J. Korthals Altes (in voorbereiding)	Externe presentatie van M.O.-gegevens	1992	Verslag van twee interviewrondes met externe doelgroepen

1.2 Het daderonderzoek

De onderhavige rapportage betreft de samenvatting van de eindrapportage van het uitgebreide daderonderzoek. In de eindrapportage (Van Burik e.a., 1991) wordt een vergelijking gemaakt tussen de resultaten van het PV-onderzoek en die van het uitgebreide daderonderzoek. In deze samenvatting worden alleen gegevens uit het daderonderzoek gepresenteerd.

Binnen het totale project 'Modus Operandi-onderzoek' is het daderonderzoek in feite het traagst op gang gekomen. Er kwamen eerst heel veel vragen en bezwaren van de kant van de politiefunctionarissen.

¹ Naast het uitbrengen van de genoemde publikaties zijn nog meer activiteiten ondernomen. Zo werden bijvoorbeeld halverwege het project diverse Regionale Themadagen georganiseerd waarin de onderzoeksuitkomsten aan het politieveld gepresenteerd werden.

N.B.: Alle genoemde publikaties en produkten zijn verkrijgbaar bij het Landelijk Bureau Voorkoming Misdriften, Postbus 20301, 2500 EH 's-Gravenhage (tel.: 070-3706519).

Vragen en bezwaren waren bijvoorbeeld:

- "Al die methoden om informatie van daders te krijgen (interviews, dia's/video, computer, met de dader op stap gaan) zijn veel te ingewikkeld of ze zijn onuitvoerbaar; je kunt bijvoorbeeld niet met een dader op stap gaan en uitgebreid het slachtofferpand met hem doorexerceren."
- "Zullen daders wel naar waarheid antwoorden?"

Omdat het onderzoek door de politiemensen zelf uitgevoerd moest worden, werd tenslotte gekozen voor de gestructureerde vragenlijst als onderzoeksinstrument bij de daderinterviews. Met deze gestructureerde vragenlijst werden in 1987 en 1988 38 daders geïnterviewd. Tijdens dat proces werden de deelnemende politiemensen (interviewers) steeds enthousiaster. Doordat ze de dader aanspraken op zijn vakkennis, boorden ze een onverwachts rijke informatiebron aan. De daders vertelden open en vrijuit waar ze wel en waar ze niet op letten, hoe ze te werk gaan (een tip om een bepaald type alarminstallatie tijdelijk buiten werking te stellen bleek inderdaad te werken), wat ze wel en niet vrezen.

Toen de rapportage van het pilot-onderzoek publicitair goed aansloeg en bij een viertal regionale werkconferenties in het politieveld meer en breder enthousiasme bleek los te maken, werd in 1989 besloten een nieuwe serie daderinterviews te houden. De kring van interviewende politiemensen werd breder, het doel voor het aantal interviews hoger (meer dan honderd) en de vragenlijst werd bijgesteld en flink uitgebreid. Terwijl de vragenlijst van het pilot-onderzoek zich nog grotendeels beperkte tot de feitelijke *modus operandi*, werden nu modules toegevoegd over heling, motieven, pogingen om te stoppen met inbreken en het proces waardoor men betrokken is geraakt (involvement).

Het onderwerp van het onderzoek werd daardoor *verbreed*. De term 'Modus Operandi-onderzoek' dekte vanaf dat moment niet meer helemaal de lading.

1.3 Met dank aan

Bij de uitvoering van het onderzoek is een groot aantal mensen betrokken geweest. Zonder hun bijdrage had dit onderzoek niet uitgevoerd kunnen worden. We denken dan in het bijzonder aan degenen die de daderinterviews hebben uitgevoerd en aan de leden van de begeleidingscommissie:

Jan Foppes	RBVM Noord-Holland-Noord
Wietse Peper	Gemeentepolitie Zaanstad
Fred Heugen	RBVM Limburg Noord
Gerrit van der Lustgraaf	RBVM Gooi- en Vechtstreek
Dick van Dalen	RBVM Gelderland-Zuid
Frans Kets	RBVM Friesland
Richard Telderman	RBVM Flevoland
Adri Voermans	Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven
Caroline den Dulk-Poortvliet	Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven
Ton Eijken	Directie Criminaliteitspreventie

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat een beschrijving van de dataverzameling. In hoofdstuk 3 worden de kenmerken van de onderzoeksgroep beschreven. In hoofdstuk 4 worden de resultaten weergegeven die betrekking hebben op de werkwijze voor, tijdens en na een woninginbraak. De presentatie van deze bevindingen geschiedt aan de hand van een theoretisch model.

In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de relatie tussen inbreken en verslaving. In hoofdstuk 6 worden de onderzoeksgegevens gepresenteerd, die betrekking hebben op de achtergronden van de geïnterviewde daders. Daarbij gaat het om het (steeds verder) verwickeld raken in het inbreken en om de pogingen om te stoppen. In hoofdstuk 7 wordt de mening van daders over preventie gegeven. In hoofdstuk 8 tenslotte wordt op basis van de onderzoeksbevindingen een aantal preventieve maatregelen gepresenteerd.

2. Dataverzameling

2.1 Interviewafname

Het uitgebreide daderonderzoek werd uitgevoerd in de periode maart 1990 - april 1991. In totaal werden 106 daders - verspreid over het gehele land - geïnterviewd.

De kandidaten voor een interview zijn in de eerste plaats gezocht onder verdachten van woninginbraak, die binnen kwamen op politiebureaus. Na afronding van de recherche-verhoren werden de verdachten benaderd door politiefunctionarissen, meestal van de afdeling Voorkoming Misdrijven (VM) met de vraag om medewerking aan een interview. In de meeste gevallen reageerde men daar positief op. Op basis van informatie van de interviewers (de VM functionarissen) krijgt men sterk de indruk dat de non-respons heel beperkt is gebleven: 9 van de 10 mensen die benaderd werden voor een interview bleken bereid om mee te doen.

Ook in gevangenissen en huizen van bewaring is een (beperkt) aantal interviews afgenomen. Dit kwam voort uit het feit dat het aantal interviews dat op het politiebureau kon worden afgenomen achterbleef bij de verwachtingen. Deze tweede manier bleek een zeer makkelijke weg: een interviewer kon met één dag 'zitten' in een dergelijke inrichting rond de vijf interviews afnemen. In totaal werden 23 interviews op deze wijze uitgevoerd.

Het blijkt dus efficiënter om de interviews te houden onder daders binnen gevangenissen en huizen van bewaring.

Er is nagegaan in hoeverre de 23 daders, die in gevangenissen en huizen van bewaring werden geïnterviewd, op essentiële kenmerken (leeftijd, etniciteit, criminele voorgeschiedenis, inbraakervaringen) verschillen van de 83 daders, geïnterviewd op het politiebureau.

De verschillen qua leeftijd tussen de beide onderzoeksgroepen zijn niet groot (niet significant) en de groepen komen overeen wat betreft twee andere cruciale kenmerken (criminele carrière en etniciteit). Daarom was het verantwoord de respondenten in de analyse en rapportage als één groep te beschouwen.

2.2 Vragenlijst

Er werd gebruik gemaakt van een gestructureerde (= voorgedeede) vragenlijst. Dit werd - naast de redenen die in de inleiding al genoemd werden - ingegeven door het feit dat de interviews door veel verschillende mensen worden afgenomen, waarbij het volstrekt ondoenlijk is om alle interviewers een diepgaande onderzoeksinstructie te geven. Tijdens de pilot-study bleek dat deze methode goed werkt.

De blokken die bij het uitgebreide daderonderzoek werden toegevoegd, zijn getest met behulp van proefinterviews en vervolgens op basis van die ervaringen verbeterd.

Voor het gebruik van de uitgebreide vragenlijst kregen de interviewende politiemensen een korte praktische instructie. Deze bestond of uit het eerst meelopen met een al ingewijde collega, of uit een mondelinge toelichting eventueel gecombineerd met een video-opname waarop een echt interview (uit de eerste serie) te zien was.

2.3 Representativiteit

Bij daderonderzoek bestaat altijd het probleem dat men niet weet in hoeverre de uitkomsten representatief zijn voor de totale 'beroepsgroep' woninginbrekers. Dit probleem is onoplosbaar, omdat men nooit een goed beeld zal krijgen van die totale groep. Daarmee verschilt daderonderzoek dus wezenlijk van bijvoorbeeld bevolkingsonderzoek.

Een generalisatie naar alle *gepakte* inbrekers is in principe wel mogelijk *mits* de onderzochte inbrekers representatief zijn voor de totale groep gepakte inbrekers (in eenzelfde periode). Op voorhand kan echter reeds worden gesteld dat aan de voorwaarde van representativiteit strikt genomen vaak moeilijk voldaan kan worden. Men is afhankelijk van het aanbod van klanten, het feit of de respondent Nederlands spreekt, geïnterviewd mag en wil worden, etc. Er is dus sprake van een aantal selectiemechanismen.

De vraag naar de representativiteit kan echter pas werkelijk worden beantwoord als kan worden nagegaan in hoeverre de onderzoeksgroep op cruciale formele kenmerken (zoals leeftijd, etniciteit, crimineel verleden) overeenkomt met de totale groep gepakte daders in de periode maart 1990-april 1991. Er zijn echter geen gegevens beschikbaar over alle daders van woninginbraak die door de politie zijn aangehouden. De gegevens die wel beschikbaar zijn betreffen gedetineerde daders van woninginbraak (al dan niet in vereniging gepleegd) over het jaar 1989 (bron CBS). Een vergelijking is alleen mogelijk wat betreft leeftijd, sexe en nationaliteit en dus niet wat betreft criminele achtergrond. Beide groepen komen met elkaar overeen wat betreft sexe en nationaliteit. Wat betreft leeftijd zijn er enkele verschillen. De onderzoeksgroep is jonger dan de groep gedetineerden. Op basis van dit verschil en gezien het feit dat controle slechts op een beperkt aantal variabelen mogelijk is moeten we concluderen dat de onderzoeksresultaten niet zonder meer gegeneraliseerd kunnen worden naar andere dan de door ons geïnterviewde daders.

3. Achtergrondkenmerken van de daders

3.1 Persoonsgebonden kenmerken

Alle 106 geïnterviewde inbrekers zijn van het mannelijk geslacht.

De leeftijd van de daders ligt tussen de 15 en 45 jaar; meer dan de helft is tussen 21 en 30 jaar oud is.

Vijftien procent van de inbrekers is niet in Nederland geboren. Deze personen zijn vooral afkomstig uit Suriname en Marokko.

Ruim een kwart van de respondenten woont bij de ouders (eenderde van deze groep is ouder dan 21 jaar), een kwart woont alleen en eveneens een kwart woont samen met een partner. Tien procent heeft geen vaste woon- of verblijfplaats.

Het opleidingsniveau van de respondenten ligt aanzienlijk lager dan dat van de gemiddelde Nederlander: zestig procent heeft alleen lagere school, terwijl de overigen meestal niet meer dan een opleiding op LBO-niveau hebben gevolgd.

Voorafgaand aan de laatste aanhouding verrichtte een kwart van de inbrekers betaald werk; driekwart was werkloos.

Een kwart van de respondenten heeft meer dan vijf jaar werkervaring. Meestal is men werkzaam (geweest) in de bouwvak, horeca of metaalsector.

Het inkomensplaatje van de daders ziet er als volgt uit:

- de helft heeft een legaal inkomen van minder dan f 1.000,- netto per maand;
- driekwart ontvangt een uitkering of toelage;
- de helft van de daders heeft schulden, een op de tien respondenten heeft een schuldenlast van meer dan f 10.000,-.

Verslaving speelt een belangrijke rol in het leven van de daders. Circa 40% van de daders valt in de categorie van de harddruggebruikers. Bijna een kwart van de daders geeft per week gemiddeld meer dan honderd gulden uit aan gokken. Aan alcohol geeft 18% van de daders f 100,- of meer per week uit.

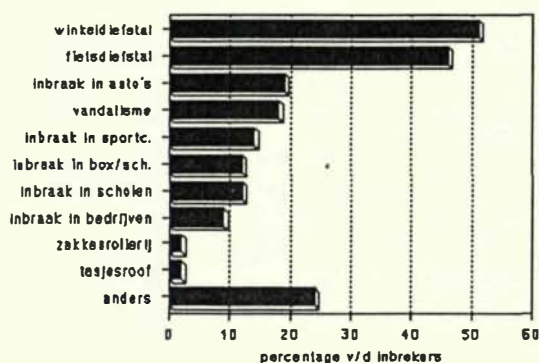
3.2 Criminaliteitsgebonden kenmerken

Driekwart van de daders is meer dan 2 jaar geleden begonnen met inbreken.

De helft van de daders heeft meer dan vijftig woninginbraken gepleegd. Met weglating van extreme aantallen heeft elke respondent gemiddeld 133 inbraken gepleegd. De totale groep is goed voor bijna 19.000 inbraken.

Bijna 80% van de inbrekers heeft voor de eerste woninginbraak andere strafbare feiten gepleegd. Het gaat veelal om winkeldiefstal, fietsendiefstal en inbraak in andere objecten dan woningen.

Figuur 1. Strafbare feiten voor de eerste woninginbraak

Negen van de tien respondenten zijn wel eens veroordeeld voor een strafbaar feit, een kwart zelfs meer dan vijf keer. Gemiddeld is men 3,2 keer veroordeeld. De delicten waarvoor men is veroordeeld, betreffen inbraken in diverse objecten variërend van sportkantines tot woningen; daarnaast komen ook veroordelingen van diefstallen en geweldsdelicten voor.

3.3 Conclusie

De 106 geïnterviewde woninginbrekers blijken een specifieke groep te vormen: jonge(re) mannen met een lage opleiding, een weinig florissant arbeidsverleden, weinig inkomsten, veel verslavingsproblematiek, veel recidive (stelselmatige daders), etc. Kortom een probleemcumulatiegroep. Nu is dat niet echt verrassend. Natuurlijk moet men zich bewust zijn van het gegeven dat deze 106 daders vermoedelijk niet geheel representatief zijn voor alle woninginbrekers. Anderzijds is het aannemelijk te maken dat de totale groep woninginbrekers in dezelfde soort situatie verkeert.

Dat impliceert dat er bij de (dadergerichte) preventie met deze kenmerken en deze cumulatie van problemen rekening gehouden moet worden.

Beleidsmatig betekent dit dat het zeker aanbeveling verdient om positief te staan tegenover maatregelen en/of projecten die zich richten op het verminderen en/of aanpakken van de genoemde probleemkenmerken. Dit pleit voor het intensiveren van primaire, secundaire en tertiaire dadergerichte preventie. Met andere woorden voorkomen dat (met name jongeren) afgeiden in de genoemde probleemcumulatiesituatie (vroeg signaleren/actie ondernemen), hulp bieden aan degenen die desondanks in de genoemde problemen verzeilen en het begeleiden/ondersteunen en aanpakken van daders die gepakt zijn (zie voor dit laatste onder andere de beleidsnota van het OM 'Strafrecht met beleid' onder 'de stelselmatige dader').

Meer investeren in dit type preventie kan de maatschappij in het algemeen en de politie in het bijzonder heel veel kosten, werkdruk en ellende besparen. Ter gedachtenbepaling: als men bij alle 106 respondenten had weten te voorkomen dat ze het inbraakpad waren opgegaan, had men maximaal 19.000 inbraken voorkomen.

Als we in deze illusoire gedachtenexercitie nog een stap verder gaan en uitgaan van een gemiddelde schade per woninginbraak van iets meer dan f 2.000,- had er 40 miljoen schade voorkomen kunnen worden (als etc.). Een en ander nog los van bijvoorbeeld politie- en justiekosten.

4. Modus Operandi

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de werkwijze (modus operandi) van daders. Aan dit onderzoeksgedeelte ligt een theoretisch model ten grondslag dat bestaat uit de volgende elementen:

- het inzoommodel, dat ontleend is aan Cornish & Clarke (1986);
- de aanname dat de inbreker zich bij de keuze van inbraakobject en werkwijze laat leiden door de criteria toegankelijkheid, pakkans en buit; deze aanname is overgenomen van Bennett & Wright (1984).

4.1 Inzoommodel

In het inzoommodel wordt ervan uitgegaan dat een inbreker het plan om in te breken baseert op een reeks variabelen die van globaal naar specifiek verloopt (welke buurt?, welk pand? welke gevel? welke gevelopening?). De dader 'zoomt' dus als het ware stapsgewijs steeds verder op het object in.

Overigens is hiermee niet verondersteld dat een inbreker per definitie een langdurige voorbereiding treft; het geschetste inzoom-proces kan bij wijze van spreken in een split-second plaatsvinden maar evengoed maanden duren. Dit inzoomprincipe van globaal naar specifiek heeft als structuur gediend bij de opzet van de vragenlijst voor de interviews.

4.2 Criteria toegankelijkheid, pakkans en buit

Op basis van een onderzoek onder daders van woninginbraken concludeerden Bennett & Wright (1984) dat een inbreker bij de keuze van object en werkwijze feitelijk drie criteria hanteert, namelijk:

- toegankelijkheid ('kraakbaarheid' van een pand);
- buit (tekens van welstand of waarschijnlijkheid dat er geld of goederen zijn);
- pakkans (kans om op te vallen en kans om te vluchten).

Het criterium Toegankelijkheid heeft te maken met het gemak waarmee een pand binnen te dringen is. Bennett & Wright noemen als variabelen bij dit criterium (ease of entry) onder meer de grootte van de ramen, sterkte van deuren en van het hang en sluitwerk, situering van de ingangen van een pand. Het gaat dus om variabelen op het niveau van het pand. Het criterium toegankelijkheid kan overigens ook een rol spelen op buurtniveau (makkelijk kraakbare huizen van een bepaald type).

Het criterium *buit* spreekt voor zichzelf: een pand is aantrekkelijk als inbraakobject als er aanwijzingen zijn dat er waardevolle spullen te halen zijn, of als bekend is dat er waardevolle spullen zijn. Dit criterium speelt ook op buurtniveau (dure woningtypes, veel dure auto's op de oprit).

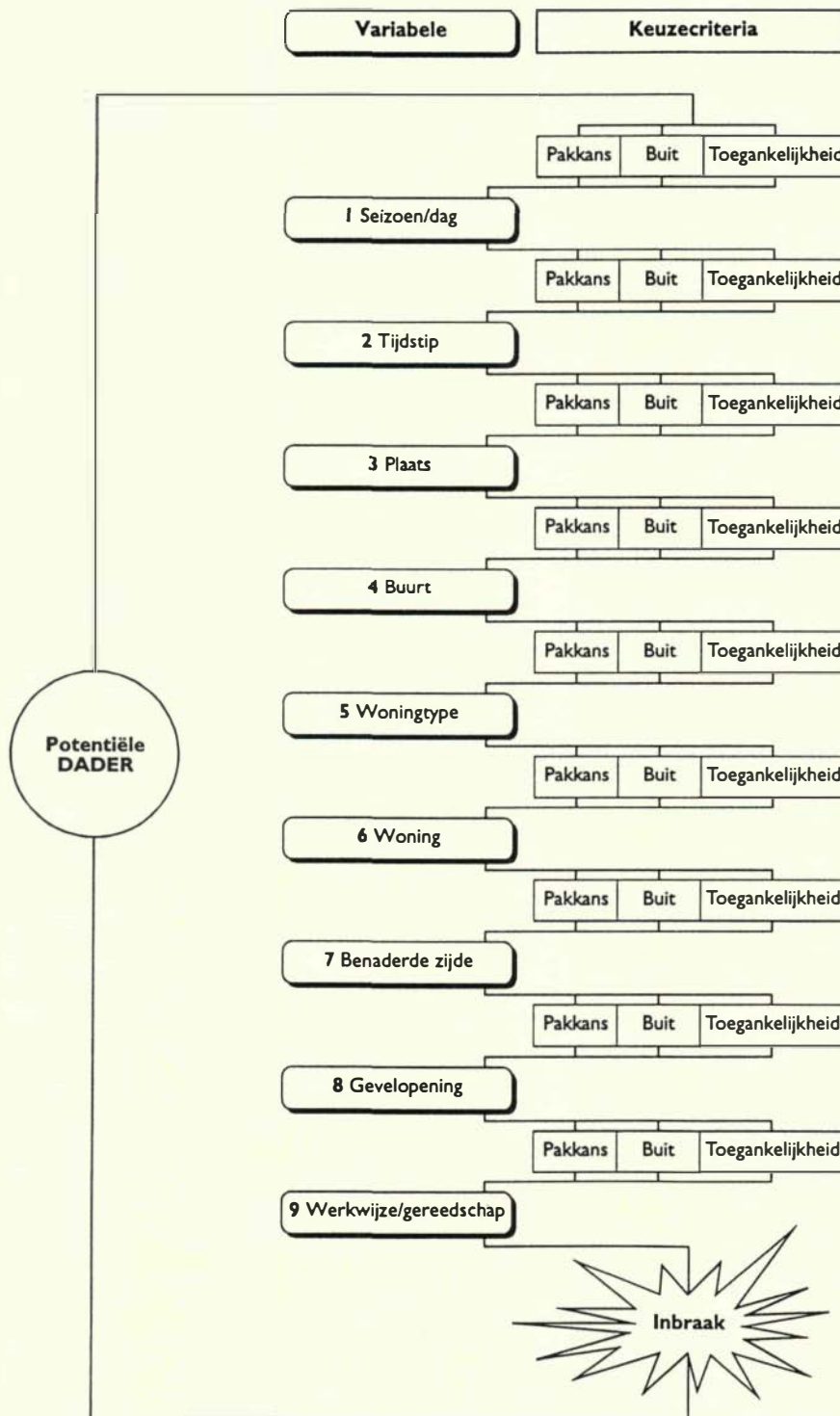
Het risico om betrapt te worden en de vluchtmogelijkheden vallen onder het criterium *pakkans*. Meer specifiek spelen bij betrapingsrisico de volgende variabelen mee: dekking, aanwezigheid van bewoners, burens of voorbijgangers, politie-surveillance, inbraakalarm, aanwezigheid van een hond, aanwezigheid van een achteringang (onzichtbaar vanaf de voorzijde).

Bij vluchtmogelijkheden moet gedacht worden aan variabelen zoals: afstand tot de weg, aanwezigheid van vluchtroutes (bijvoorbeeld achterpaden/brandgangen).

4.3 Het waterleidingmodel

Binnen de Modus Operandi-onderzoeken is een theoretisch model (het waterleidingmodel) ontwikkeld gebaseerd op de veronderstelling dat de afwegingen die de dader maakt binnen het inzoommodel worden bepaald door de criteria toegankelijkheid, pakkans en buit.

Figuur 2: Het waterleidingmodel

Toelichting

Men kan zich figuur 1 voorstellen als een watercirculatiesysteem. Het hoofdstation vormt het vertrekpunt voor de (potentiële) daders van woninginbraken.

Vanuit dit hoofdstation doorloopt de dader het gehele circuit via de diverse stations c.q. de acht meetbare variabelen. Dit circuit komt overeen met het zojuist beschreven inzoommodel. We veronderstellen dat de dader bij elke keuzetrede afwegingen maakt via de keuzecriteria toegankelijkheid, buit en pakkans. Dat wil niet zeggen dat het denkproces van de dader exact zo verloopt. Dit proces vindt niet altijd bewust plaats en de afwegingen zijn vaak niet rationeel.

Wanneer de dader de stations alle heeft doorlopen is de inbraak geslaagd en gaat de stroom terug naar het hoofdstation waarna de cyclus eventueel opnieuw kan beginnen c.q. de dader een volgende inbraak uitvoert.

Dit laatste wil men natuurlijk zoveel mogelijk voorkomen.

In de beeldspraak van het pompstation doordenkend kan men zeggen: bij de verschillende stations wordt waar mogelijk dikke vloeistof (zogenaamde preventiestroop) in het circuit bijgemengd, waardoor de cyclus wordt vertraagd en een potentiële dader minder snel tot het plegen van een volgende inbraak zal overgaan.

We gebruiken figuur 1 als leidraad voor de verdere opbouw van dit hoofdstuk. Achtereenvolgens wordt in dit hoofdstuk behandeld: de voorbereiding, keuze van tijdstip, keuze van plaats, buurt en pand, keuze van de te benaderen zijde van het pand, van de gevelopening en de werkwijze tijdens het eigenlijke inbreken. Verder wordt behandeld wat de ondervraagde inbrekers doen als een eerste inbraakpoging mislukt en wat de rol van de heler is.

Tenslotte wordt het waterleidingmodel op basis van de onderzoeksgegevens nader ingevuld en wordt een generale conclusie geformuleerd.

4.4 De voorbereiding van een inbraak

Ruim de helft van de daders zegt dat het plan om in te breken meestal thuis of bij anderen thuis ontstaat. Voor 17% van de daders geldt dat het plan meestal op straat ontstaat; dit zou kunnen betekenen dat deze groep reageert op een bepaalde gelegenheid tot inbraak, die men op straat ontdekt.

De plannen om in te breken worden meestal samen met anderen gesmeed. De heler speelt hierbij geen rol van betekenis: slechts in 2% van de gevallen komt het idee voor een kraak van de heler.

Samen of alleen inbreken, komt beide vrijwel even vaak voor. Voor de meesten die samen op pad gaan, geldt dat ze met een vaste maat gaan. Jongere daders (onder 20 jaar) blijken significant vaker samen te opereren dan oudere daders (boven 20 jaar).

In de meeste gevallen dat inbrekers samen te werk gaan, wordt een eenvoudige taakverdeling afgesproken, zoals: elk een verdieping doorzoeken of iemand op de uitkijk zetten terwijl ander(en) binnen zijn/is.

Veelal spreekt men onderling geen speciale codes of signalen af; wanneer men dit wel doet, betreft het vaak fluitsignalen.

Vrijwel alle inbrekers (92%) nemen hulpmiddelen mee, voornamelijk één of twee schroevendraaiers (75%), handschoenen (50%) en/of een zaklamp (46%).

Meestal gaat men te voet of met de auto naar de plaats van het delict. Meer dan de helft (57%) van de inbrekers parkeert het vervoermiddel (auto, fiets, brommer) een eind verderop, eenderde parkeert vlakbij het inbraakpand.

Bij de *voorbereiding* van de inbraak komt een vrij *doelbewust* en *planmatig* beeld naar voren. Woninginbraak blijkt zeker geen puur gelegenheidsdelict in de zin van een impulsief uitgevoerd delict. De directe gelegenheid (een hoge buit achter een bijna open deur) speelt nauwelijks een rol. Op zijn best kan men zeggen dat de dader bewust, en meestal met anderen, het idee krijgt - of de beslissing neemt - de deur uit te gaan om een goede inbraakmogelijkheid te zoeken.

Het doelbewuste en planmatige karakter van de voorbereiding blijkt ook uit het feit dat het merendeel van de inbrekers een taakverdeling afspreekt en dat bijna iedereen hulpmiddelen meeneemt.

Kortom: men gaat de deur uit met de duidelijke intentie om in te breken.

4.5 Keuze tijdstip

Zes van de tien inbrekers zegt geen voorkeur te hebben voor een bepaald *seizoen*; de minderheid die wel een voorkeur heeft, opereert liefst 's winters.

Men heeft evenmin een voorkeur voor een bepaalde *dag van de week*. Wanneer men wel een voorkeur heeft, is dit vooral voor weekenddagen en in mindere mate voor koopavond of vrijdag.

Wat *dagdelen* betreft, heeft de meerderheid (75%) wel een voorkeur, namelijk vooral voor de avond en in mindere mate voor de nacht. Het gaat bij de avond vooral om de donkere uren. Pakkans is het voornaamste criterium bij de selectie van het dagdeel.

De meeste inbrekers die bij voorkeur 's nachts opereren, blijken het risico te nemen dat de bewoners thuis zijn.

In schema 2 zijn de belangrijkste selectiecriteria schematisch weergegeven.

Schema 2: Belangrijkste selectiecriteria bij inbraak ten aanzien van het tijdstip

Variabele	Daders	Belangrijkste selectie criterium
seizoen	geen voorkeur; evt. winter	pakkans
dag	geen voorkeur; evt. weekenddagen, koopavond, vrijdag	pakkans
dagdeel	voorkeur voor avond en nacht; donkere uren	pakkans

Concluderend blijkt uit schema 2 dat het criterium 'pakkans' een doorslaggevende rol speelt bij het 'inzoomen' van seizoen naar dagdeel. Doch bij seizoen en dag wordt slechts in heel beperkte mate geselecteerd. Bij de variabele dagdeel wordt wel sterk geselecteerd (voorkeur: donker).

4.6 Keuze plaats, buurt, woningtype en pand

Men laat zich beïnvloeden door de overweging dat men in de *eigen woonplaats* te maken heeft met korte afstanden en er de weg kent. Meer dan de helft (54%) van de inbrekers opereert daarom liefst in eigen woonplaats. Naast het gemak van de korte afstand speelt het criterium *pakkans* hierbij de voornaamste rol. De minderheid (26%) die bij voorkeur buiten de eigen woonplaats opereert, geeft hiervoor ook een reden op die met het criterium *pakkans* te maken heeft. Buiten de eigen woonplaats is de kans op herkenning kleiner. Een op de vijf respondenten heeft op dit punt geen voorkeur.

Bij de keuze van een plaats, trekt men zich niets aan van het feit dat sommige arrondissementen zwaardere straffen opleggen dan andere. De meesten zijn hier wel van op de hoogte, maar betrekken dit niet bij hun selectie.

Ten aanzien van de *eigen woonbuurt* komt het omgekeerde beeld naar voren: iets meer dan de helft (54%) opereert liever erbuiten, een vijfde (17%) liever erbinnen (van de overigen heeft 14% eerst in de eigen woonbuurt ingebroken, later erbuiten, de overigen geven afwisselende antwoorden).

Bij de selectie van een buurt let men voornamelijk op een rijk aanzien, makkelijke 'kraakbaarheid' en een goede aan- en afvoerweg (bereikbaarheid c.q. vluchtmogelijkheid).

Wat betreft de voorkeur voor de plaats en buurt waar men het liefst inbreekt, is het meest dominante patroon dus als volgt samen te vatten: opereren binnen de eigen woonplaats, doch buiten de eigen woonbuurt. Dit geldt voor een kwart van alle daders.

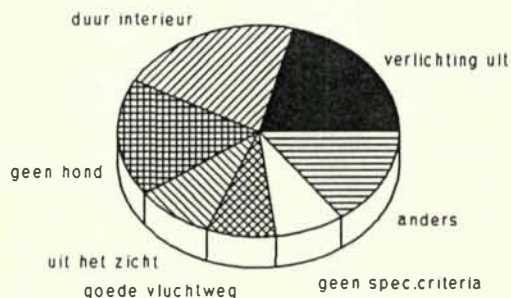
Bij het selecteren van een pand voor inbraak heeft 60% van de geïnterviewden een voorkeur voor een bepaalde woningtype. De populairste woningtypen zijn hoekwoningen (bij rijtjeshuizen) (19%) en vrijstaande woningen (18%). Men noemt als reden voor deze voorkeuren vooral het rustig en ongezien kunnen werken bij deze woningtypen, hetgeen samenhangt met het criterium *pakkans*.

Veel van de geïnterviewde woninginbrekers (38%) hebben een afkeer van flat- en bovenwoningen. Het criterium *pakkans* (een slechte vluchtmogelijkheid) blijkt ook hier weer de voornaamste reden.

De kieskeurigheid voor bepaalde woningtypen neemt niet toe of af met het toenemen van de inbraakervaring.

Welk pand uiteindelijk de twijfelachtige eer ten deel valt tot inbraakobject te worden verkozen, hangt af van de factoren binnenverlichting (moet uit zijn: duidt dan op slapende of afwezige bewoners), interieur (moet er duur uitzien), en hond (er mag geen hond zijn).

Figuur 3: Selectiecriteria voor panden

In schema 3 op de volgende bladzijde zijn de belangrijkste selectiecriteria ten aanzien van plaats, buurt, woningtype en pand weergegeven.

Schema 3: Belangrijkste selectiecriteria bij inbraakplaats/buurt/woningtype/pand

Variaabele	Daders	Belangrijkste selectie criterium
Woonplaats	Voorkeur: eigen woonplaats (54%) Voorkeur: buiten woonplaats (26%)	<i>Pakkans:</i> situatie is bekend (40%) ² <i>Pakkans:</i> minder kans op herkenning (71%)
Buurt	Voorkeur: buiten eigen woonbuurt (54%)	<i>Pakkans:</i> - goede vluchtweg (26%) ³ - stille buurt (21%) <i>Buit:</i> rijk aanzien (33%) <i>Toegankelijkheid:</i> makkelijk kraakbaar (29%)
Woningtype	Voorkeur: Geen voorkeur (41%) Hoekwoning (19%) Vrijstaand (18%) Afkeer: Geen afkeer (38%) Bovenwoning/flat (38%)	<i>Pakkans:</i> - rustig, ongezien kunnen werken (40%) - goede vluchtweg (29%) <i>Pakkans:</i> - slechte vluchtmogelijkheid (58%) - niet ongezien kunnen werken (25%)
Pand	92% hanteert bepaalde selectiecriteria	<i>Pakkans:</i> - binnenverlichting uit (21%) - geen hond (18%) <i>Buit:</i> duur interieur (21%)

Concluderend blijkt ook bij de selectie van plaats (globaal) tot pand (specifiek) dat het criterium *pakkans* het meest dominant aanwezig is. Het criterium 'pakkans' speelt een rol bij elk van de vier stappen die genomen worden. Het criterium 'buit' speelt bij twee stappen (selectie buurt en selectie pand) een rol, het criterium 'toegankelijkheid' alleen bij de selectie van buurt.

Voor het formuleren van preventieve aanbevelingen is een drietal zaken van belang:

- veel daders opereren bij voorkeur binnen de eigen woonplaats doch buiten de eigen buurt;
- eengezinshuizen en met name hoek- en vrijstaande huizen zijn het meest inbraakgevoelig;
- daders zijn vooral gevoelig voor maatregelen die inspelen op de factor pakkans.

4.7 Keuze benaderde zijde, gevelopening en werkwijze

Tweederde van de geïnterviewden breekt meestal aan de achterkant van een pand in. Volgens de helft van de inbrekers zijn daar de zwakste plekken van een huis te vinden (namelijk achterraamen en -deuren).

Deuren, ramen en bovenlichten zijn de meest gebruikte toegangswegen om binnen te dringen.

Naar een hoger gelegen verdieping klimmen doet men meestal niet.

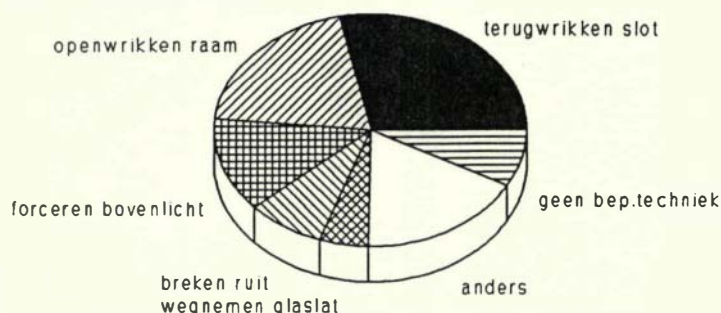
In het algemeen is *toegankelijkheid* het voornaamste criterium bij de keuze van de gevel en de gevelopening.

² Overigens geeft de grootste groep (46%) aan dat men voor de eigen woonplaats kiest vanwege 'het gemak van de kortste afstand'.

³ Ook hier speelt het criterium 'gemak' een rol. De volledige omschrijving van het selectie criterium was 'gemakkelijk te bereiken en te ontvluchten'.

Bij het binnendringen gaat men vaak eenvoudig te werk. Met behulp van een of twee schroevendraaiers wordt het slotschoot of de slotschoten teruggewrikt (28%), de sluitnaad van een raam opengewrikt (20%) of het uitzetijzer van een bovenlicht geforceerd (13%).

Figuur 4: Werkwijzen bij woninginbraak

Bijna de helft van de respondenten (48%) blijft over het algemeen nog geen tien minuten in een pand. Ruim de helft (57%) doorzoekt het hele pand. De favoriete buit bestaat uit geld of cheques (81% geeft hieraan de voorkeur), maar elektronica en sieraden worden ook vaak meegenomen.

Bijna een op de drie inbrekers (30%) heeft wel eens ingebroken terwijl men wist of vermoedde dat de bewoners thuis waren. Bijna iedereen (88%) is op de vlucht geslagen toen men oog in oog kwam te staan met de bewoners.

De selectiecriteria die een rol spelen bij de keuze van de benaderde zijde en de gevelopening zijn weergegeven in schema 4.

Schema 4: belangrijkste selectiecriteria bij voorkeurszijde en voorkeursopening

Variabele	Daders	Belangrijkste selectie criterium
Zijde	Voorkeur: achterzijde (62%)	Toegankelijkheid: makkelijk kraakbaar
Opening	Voorkeur: deur (38%) raam (29%)	Toegankelijkheid: makkelijk kraakbaar
Werkwijze	terugwrikken slotschoot deur (28%) openwrikken sluitnaad raam (20%)	--
Gereedschap	schroevendraaier (75%)	Toegankelijkheid pakkans: - geluidloos - onopvallend gereedschap

Concluderend blijkt op het niveau van selectie van gevel en gevelopening dus het criterium *toegankelijkheid* bepalend in het keuzeproces.

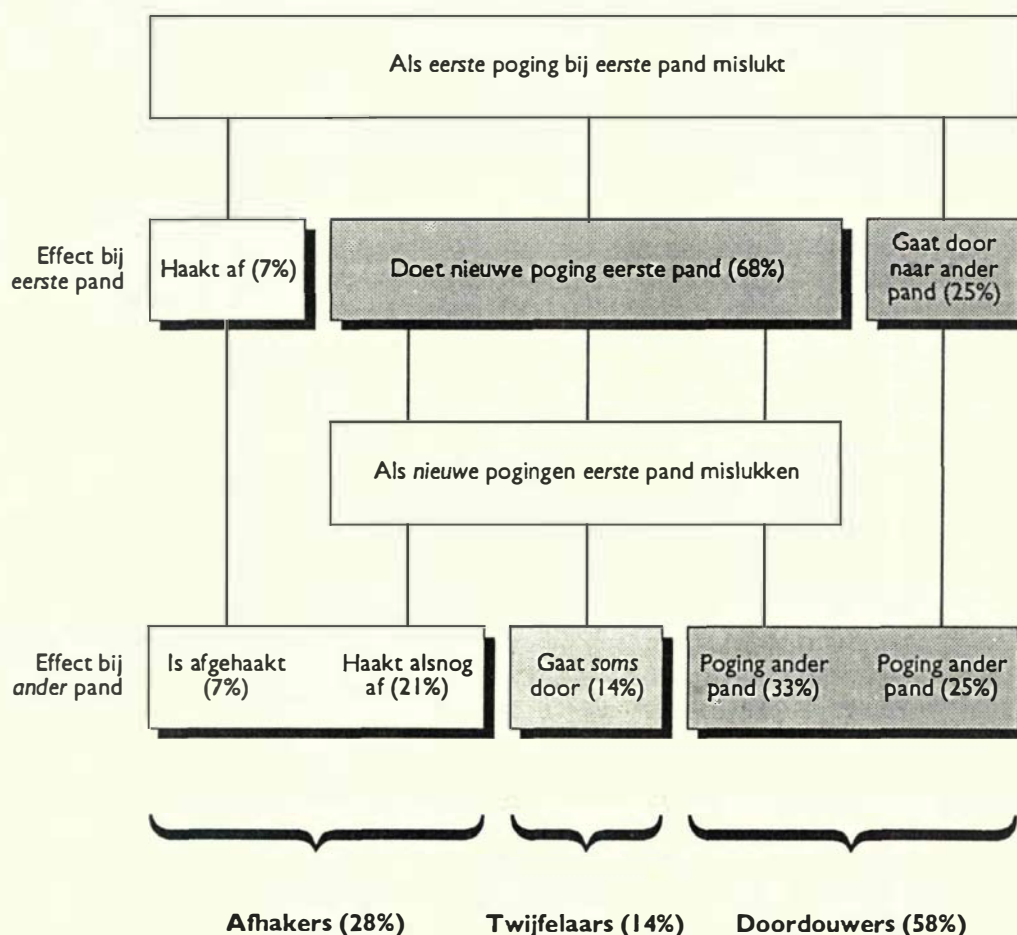
Een pand wordt bijna altijd 'binnengedrongen' via een deur, een raam of bovenlicht (criterium toegankelijkheid). De helft (48%) van de daders blijft minder dan 10 minuten in het pand. Ruim de helft (57%) doorzoekt het hele pand, waarbij geld en cheques het meest in trek zijn als buit. Ander goederen zijn echter ook welkom.

Deze gegevens zijn van belang voor het formuleren van preventieve maatregelen op het niveau van individuele panden. Men dient zich dan echter wel te realiseren dat het effect van dergelijke maatregelen beperkt zal zijn. De daders laten zich namelijk niet snel ontmoedigen zoals uit het navolgende blijkt.

4.8 Mislukking en hernieuwde poging

Een op de 10 daders zegt dat het *altijd* lukte om bij een eerste poging gelijk een pand binnen te komen. De overigen hebben dus ervaring met pogingen die mislukten. We zijn nagegaan hoe vasthoudend deze groep is in hun pogingen om binnen te komen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen het eerste pand waarin men probeert binnen te komen en een (eventueel) volgend pand. Een en ander wordt in figuur 2 weergegeven.

Figuur 5: Reacties op mislukte pogingen bij eenzelfde pand

Een eerste *conclusie* is dat een pand ook een tweede (of derde) inbraakpoging moet kunnen weerstaan, want tweederde van de daders laat een pand niet met rust als een eerste poging mislukt. Technopreventief betekent dit dat inderdaad de stelling opgaat dat een pand zo sterk is als zijn zwakste plek.

De tweede *conclusie* die we moeten trekken is dat effectieve beveiliging van één pand leidt tot verplaatsingseffecten naar andere panden: 72% van de daders kiest (soms) een ander pand als het niet lukt om ergens binnen te komen. De daders laten zich dus niet snel ontmoedigen. Dit sluit aan bij de eerdere constatering dat men doelgericht de deur uit gaat met de duidelijke intentie om in te breken.

Dit betekent dat een preventieve aanpak het niveau van individuele panden zal moeten overstijgen en gericht dient te zijn op het niveau van een gehele buurt.

4.9 Heling

Inbraak en heling zijn zeer nauw met elkaar verweven. In de eerste plaats wordt de keuze van de buit in belangrijke mate bepaald door de verkoopbaarheid van de gestolen spullen. Verder blijkt dat bijna alle daders snel van hun buit afwillen, een meerderheid van de daders weet dan ook meestal van te voren al aan wie men gaat verkopen. Deze onderzoeksgegevens demonstreren dat het belangrijk is dat helingbestrijding een hogere prioriteit krijgt bij politie en justitie. Dat een dergelijke prioriteit vaak ontbreekt komt voort uit factoren als 'de moeilijke bewijsbaarheid van het delict' en 'het ontbreken van een slachtoffer bij het delict heling' (Renooy, 1991).

Het onderzoek biedt een drietal aanknopingspunten voor het formuleren van preventieve maatregelen ten aanzien van heling:

Heling vindt in de meeste gevallen plaats in de woning van de heler of op straat.

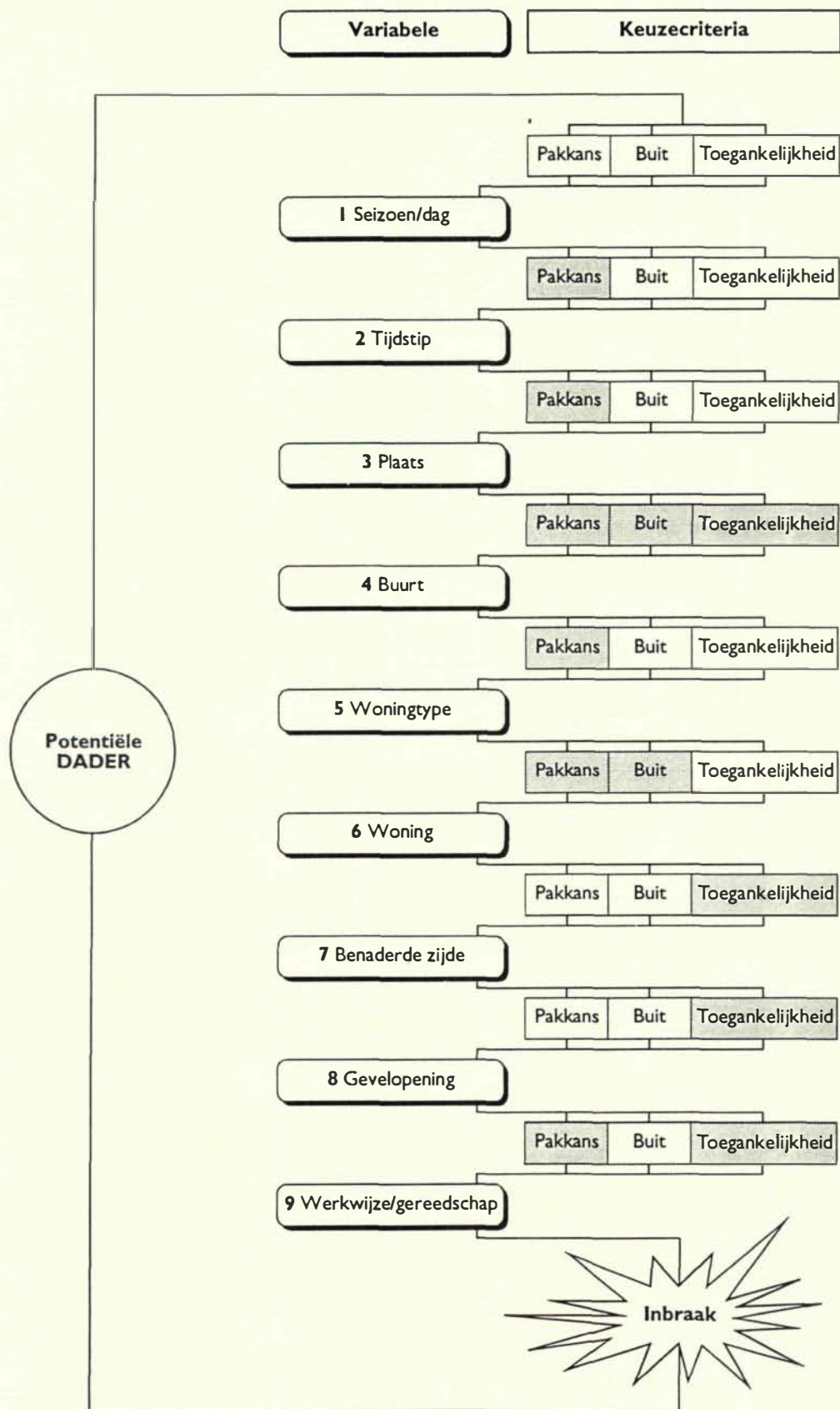
- Bijna de helft van de daders verkoopt wel eens aan officiële opkopers.
- Het feit dat goederen gemerkt zijn weerhoudt de meeste daders niet om ze mee te nemen.
- Er wordt naar verhouding weinig geheeld in openbare ruimtes (in café's e.d.).

Er bestaat weinig inzicht in de wereld van de heling (Renooy 1991). Dit betekent een handicap bij een effectieve aanpak van heling. Ook het onderhavige onderzoek biedt op dit punt beperkte informatie. Daders zouden hierover echter wel nader ondervraagd kunnen worden via de gehanteerde methode van zelfrapportage.

4.10 Aanpassing waterleidingmodel

We kunnen nu het gepresenteerde waterleidingmodel (zie figuur 2) nader invullen op basis van de bevindingen. Wanneer een selectie criterium bij een station (een variabele) een duidelijke rol speelt, is het in figuur 6 gearceerd. Figuur 6 laat zien dat het criterium pakkans overwegend het zwaarst weegt.

Figuur 6: Het waterleidingmodel nader ingevuld

4.11 Conclusie

Uit de gegevens komt het beeld naar voren van daders die doelbewust, planmatig en vasthoudend te werk gaan bij de voorbereiding en uitvoering van een inbraak.

Beleidsmatig is dit gegeven voor preventie van groot belang en waarschijnlijk wordt het te vaak veronachtzaamd. Mensen die de intentie hebben om ergens een kraak te gaan zetten en die zich daar ook op voorbereiden zijn lastig te stoppen. Vanuit preventief perspectief gezien is dat een vervelende boodschap, maar daarom niet minder waar.

In het licht van dit gegeven, is het nogal naïef om, als men het totaal aantal inbraken wil verminderen, de preventieve aandacht alleen te richten op het pand, of de panden, die potentieel slachtoffer van een woninginbraak zijn. Toch is dat precies wat de meeste preventieve strategieën doen (of dat nu technopreventie of buurtpreventie is).

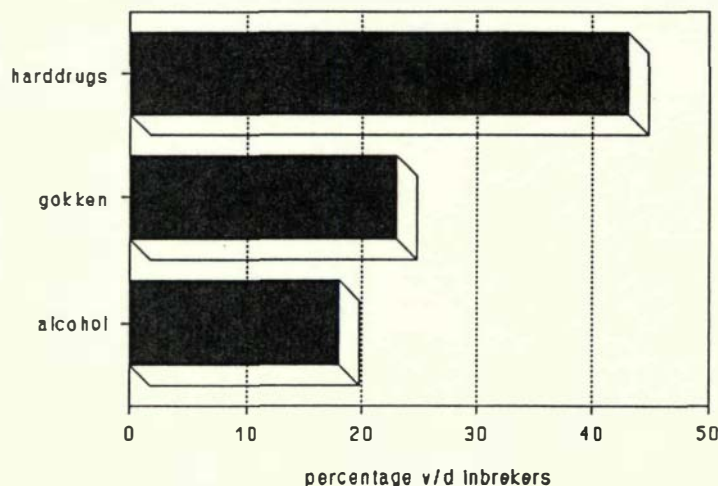
Hoe rationeel deze aanpak voor een woning/bewoner, of een groep woningen, ook kan zijn, de dader zal verder zoeken (en vinden). In hem 'brandt' immers het vuur van de intentie om in te breken.

5. Verslaving

Wanneer we de groep inbrekers die f 100,- per week of meer uitgeven (per genotmiddel: harddrugs, gokken, alcohol) als 'verslaafd' beschouwen dan kan geconcludeerd worden dat ten tijde van het onderzoek:

- 43% verslaafd is aan harddrugs;
- 23% verslaafd is aan gokken;
- 18% verslaafd is aan alcohol.

Figuur 7: Verslaving aan harddrugs, gokken en alcohol

Verder blijkt dat tien daders (9%) twee soorten verslavingen hebben en één dader zelfs drie soorten.

5.1 Uitgaven en inkomsten

De harddrugsverslaving kostte een verslaafde gemiddeld circa f 575,- per week (de laatste tijd). De gokverslaafden gaven gemiddeld ongeveer f 390,- uit aan hun gokverslaving, terwijl de alcoholverslaafden ongeveer f 250,- per week uitgaven aan alcohol. Gemiddeld geeft elke dader circa f 380,- per week uit aan alcohol, harddrugs en gokken⁴. Dit betekent per maand gemiddeld \pm f 1500,- per dader.

Naast de uitgavenkant is in het onderzoek ook gekeken naar de inkomstenkant. Het merendeel van de geïnterviewden (82%) heeft een (legaal) netto inkomen van maximaal f 1500,- per maand. Het gemiddeld (legaal) netto inkomen ligt op f 810,- per maand.

Het grote verschil tussen het gemiddeld (legale) netto inkomen per maand (f 810,-) en de gemiddelde verslavingskosten per maand (f 1500,-) illustreert de noodzaak van illegale bijverdiensten.

⁴ Het uitgavepatroon van 'niet-verslaafden' (de categorie minder dan f 100,- per week) is op f 0,00 gesteld.

5.2 Invloed van verslaving

Teneinde na te gaan wat de invloed is van verslaving op de modus operandi, zijn twee 'extreme' groepen daders met elkaar vergeleken. De niet-verslaafden en de zwaar verslaafden (die minstens f 500,- zeggen uit te geven per verslaving). De resultaten van deze vergelijking zijn in schema 5 weergegeven.

Schema 5: Vergelijking niet verslaafden - wel verslaafden

Varialabelen	Vergelijking niet-verslaafden - wel verslaafden
Aantal gepleegde inbraken:	verslaafden plegen meer inbraken
Impulsief ontstaan inbraakplan:	geen verschil
Alleen of gezamenlijk inbreken:	geen verschil
Voorkeur tijdstip:	geen verschil
Keuze plaats:	verslaafden vaker voorkeur eigen woonplaats (niet significant)
Keuze buurt:	<ul style="list-style-type: none">• verslaafden kiezen vaker voor een buurt die ze kennen• verslaafden komen vaker terug in een buurt waar ze al eerder inbraken
Keuze pand:	<ul style="list-style-type: none">• geen verschil in selectiecriteria• verslaafden komen vaker terug in hetzelfde pand
Aanwezigheid bewoners:	geen verschil
Voorzorgsmaatregelen:	geen verschil
Verblijfsduur:	geen verschil

Concluderend blijken verslaafden veel meer inbraken gepleegd te hebben. Bovendien blijkt dat verslaafden (significant) vaker opnieuw terugkomen in dezelfde buurt en hetzelfde pand. De buurt wordt dan ook geselecteerd omdat men deze goed kent.

We vonden geen bevestiging voor de veronderstelling dat verslaafden op de diverse onderdelen van de modus operandi meer risico nemen: met andere woorden minder gericht zijn op het criterium pakkans.

5.3 Conclusie

Als we sec kijken naar de boekhouding van de geïnterviewde daders blijken de verslavingskosten verre de legale inkomsten te overtreffen (inkomsten: f 810,-, uitgaven: f 1500,-; kosten van verder levensonderhoud zijn dan nog niet meegerekend). Verslaving genereert in die zin dus inderdaad inbraken.

Als de geïnterviewden opgedeeld worden in een groep verslaafden en een groep niet-verslaafden, blijken er weinig verschillen te zijn in de modus operandi sfeer. Opvallend verschil is wel dat verslaafden meer inbreken en dat ze vaker terugkomen in een buurt die, en een pand dat, ze al eerder bezocht hebben.

6. Achtergronden van inbrekers

Zijn er factoren die de kans verhogen dat iemand gaat inbreken? Cornish & Clarke (1986) menen van wel. In hun publikatie 'The Reasoning Criminal' gaan zij ervan uit dat zowel situationele als rationele motieven een rol spelen bij het beginnen, het doorgaan en het stoppen met inbreken. In dit hoofdstuk worden deze drie fasen achtereenvolgend behandeld.

6.1 Verwikkeld raken

Cornish & Clarke schetsen in een theoretisch model hoe een persoon tot de beslissing komt om te gaan inbreken. Een centraal element in dit proces is het al dan niet hebben van eerdere ervaringen met criminaliteit. De principe-bereidheid tot woninginbraak zal echter pas daadwerkelijk in daden worden omgezet wanneer er een min of meer toevallige doch doorslaggevende gebeurtenis optreedt zoals:

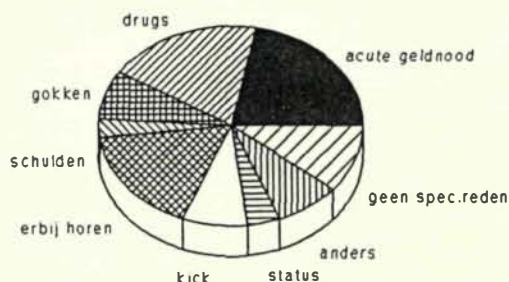
- het zien van goede gelegenheid;
- in acute geldnood verkeren;
- meegevraagd worden door vrienden;

Onze onderzoeksgegevens bevestigen de idee dat eerdere criminele ervaringen en een specifieke aanleiding een belangrijke rol spelen bij de beslissing om voor het eerst te gaan inbreken.

Driekwart van de daders uit ons onderzoek heeft eerdere ervaringen met criminaliteit, meestal is dat winkeldiefstal en/ of fietsendiefstal. In bijna tweederde van de gevallen gaat het om meerdere soorten voorafgaande delicten.

Bijna iedereen (89%) noemt een speciale reden waardoor men voor het eerst ging inbreken. Bij de helft (55%) was dat een financiële reden (zoals acute geldnood en verslaafd raken), voor bijna eenderde (29%) een reden van psychologische aard (zoals 'wilde erbij horen').

Figuur 8: Motieven bij de eerste inbraak

Er valt ook een aanvulling te maken op de theorie van Cornish & Clarke. De invloed van de directe omgeving blijkt van cruciaal belang te zijn geweest om met een (woning)inbraakcarrière te starten. Uit de interviews wordt duidelijk dat de criminele vriendenkring al bestaat vóórdat de eerste woninginbraak wordt gepleegd. Tweederde van de daders werd namelijk bij de eerste inbraak meegevraagd of overreed om mee te doen, en 92 van de 106 daders (87%) kenden al mensen - meestal vrienden - uit de directe omgeving die zich bezighielden met woninginbraak.

6.2 Verder verwikkeld raken

Volgens Cornish & Clarke neemt de frequentie van inbreken toe naarmate iemand steeds verder verwikkeld raakt, als gevolg van vier factoren:

- een toenemend professionalisme;
- een verandering in leefstijl (zoals het financieel afhankelijk raken van inbraak);

- een verandering in normen (zodat criminaliteit gerechtvaardigd en legaal werk verworpen wordt);
- een verandering in sociale contacten.

Het financiële motief blijkt bij de meeste geïnterviewde inbrekers (91%) bepalend te zijn om te blijven inbreken. De financiële drijfveer blijkt veel belangrijker te zijn dan in het begin. Bij de eerste inbraak noemt 'nog maar' 55% een financiële reden als motief. Waarschijnlijk is er, net als bij legale inkomsten vaak het geval is, sprake van een aanpassing van het leefpatroon bij de financiële inkomsten. Dat wil niet zeggen dat het geld besteed wordt aan luxe goederen. In het voorafgaande hoofdstuk is al aangegeven dat men het geld vooral nodig heeft om in de kosten van een verslaving te kunnen voorzien. Anders gezegd: grote afhankelijkheid van verslaving (met name harddrugsverslaving) en het daarmee gepaard gaande hoge uitgavenpatroon, lijkt de belangrijkste kracht in het verder verwickeld raken in het inbreken.

Ook een verdere criminalisering van de vriendenkring draagt bij aan het verder verwickeld raken. Bij de eerste inbraak had 92% van de inbrekers al criminele vrienden, slechts 8% had in het geheel geen criminele vrienden. Vanaf dat moment is bij 72% van de respondenten de samenstelling van de vriendenkring criminel geworden: hetzij doordat men meer criminele, hetzij doordat men minder niet-criminele vrienden heeft gekregen.

Werkloosheid speelt ook een rol in het proces van meer verwickeld raken. Werk vormt een stimulans om een regelmatig leven te leiden en een mogelijkheid om een binding te houden met het niet - c.q. anders - criminele deel van de samenleving.

Op het moment van de eerste inbraak zat 62% van de inbrekers zonder werk. De helft van de mensen die bij de eerste inbraak nog werk had, is inmiddels ofwel ontslagen ofwel heeft zelf ontslag genomen.

Het werkloosheidspercentage ten tijde van het onderzoek ligt op 75%⁵.

Cornish & Clarke veronderstellen dat de houding ten opzichte van legaal werk steeds negatiever wordt des te meer men verwickeld raakt in het inbreken. Deze veronderstelling wordt door de door ons geïnterviewde inbrekers niet bevestigd. Onafhankelijk van het aantal jaren dat men al inbreekt, bestaat er een positieve houding tegenover legaal werk bij een kleine meerderheid van de geïnterviewden. Bovendien heeft 68% van de inbrekers eigenlijk een hekel aan het inbreken. Van de vier factoren die in het model van Cornish & Clarke genoemd worden, blijken vooral de factoren 'verandering in leefstijl' en 'verandering in sociale contacten' bepalend te zijn voor het verder verwickeld raken van de door ons geïnterviewde inbrekers. Het onderzoek levert geen aanwijzingen op dat verder verwickeld raken impliceert dat men steeds vaker gaat inbreken.

6.3 Pogingen om te stoppen

Cornish & Clarke onderscheiden bij de factoren die kunnen leiden tot stoppen met inbreken:

- interne factoren (negatieve ervaringen tijdens het plegen van inbraken, bijvoorbeeld betrappt worden door de bewoner);
- externe factoren (die niets met het plegen van het delict te maken hebben, zoals onder druk gezet worden door partner).

Volgens Cornish & Clarke zijn de zogenaamde interne factoren het belangrijkste bij de overweging en de uiteindelijke beslissing om te stoppen.

Stoppen met woninginbraak kan op twee manieren:

- overgaan naar een ander delict (dat bijvoorbeeld meer oplevert);
- helemaal stoppen (uit de criminaliteit stappen).

⁵ Voor de groep die niet meer op school zit.

Overstappen van inbraak op een ander delict wordt door eenderde van de daders wel eens overwogen. Het meest voorkomende delict dat als vervanging wordt genoemd is overval. Dit bevestigt het idee dat men van lichte delicten (winkeldiefstal, fietsdiefstal) tot steeds zwaardere criminaliteit komt.

De wens om er helemaal mee op te houden is bij acht van de tien inbrekers zeker aanwezig. Een kwart probeerde dat één keer, de overigen (56%) meer dan eens. Hoe langer men inbreekt, des te vaker men probeerde te stoppen.

Anders dan in het model van Cornish & Clarke verondersteld wordt, worden de stoppogingen vooral bepaald door een externe factor, de factor 'geld'. Wanneer men minder behoefte heeft aan geld (bijvoorbeeld doordat men is afgekickt, of een ander bron van inkomsten heeft gevonden) dan wordt een poging om te stoppen ondernomen. Als de behoefte aan geld weer toeneemt, valt men echter terug op het inbreken. Anders als bij de eerste inbraak speelt de vriendenkring dan een ondergeschikte of indirecte⁶ rol bij de beslissing om weer te gaan inbreken.

Bijna tweederde van de inbrekers heeft bij hun stoppoging(-en) te maken gehad met de reclassering. 70% van deze groep heeft de activiteiten van de reclassering niet als hulp ervaren bij het stoppen⁷. De activiteiten van de reclassering dienen volgens de daders uitgebreid te worden en meer afgestemd te worden op de belevingswereld van de daders (langer en intensiever begeleiden).

Volgens een meerderheid van de daders (78%) kan vast werk helpen om definitief te stoppen met inbreken. Activiteiten als speciale bemiddeling en om- of bijscholing wordt daarbij het meest genoemd.

Eenderde van deze groep heeft ervaring in de bouwvaksector.

Slechts een minderheid van 23% denkt dat straf helpt om te kunnen stoppen, mits er sneller gestraft wordt.

6.4 Conclusie

Het proces van het (steeds verder) verweekeld raken heeft iets weg van een langzaam wegzakken in drijfzand dat bestaat uit geld, drugs en extra luxe. Men belandt in dat drijfzand, omdat het er aantrekkelijk uitziet, of gewoon omdat het aantrekkelijk is vergeleken met de situatie waarin men zich bevindt (62% is werkloos). Van belang is wel dat anderen bij de eerste stappen een cruciale rol spelen (tweederde wordt meegevraagd, 87% kent andere inbrekers). 'Erbij willen horen' speelt in dit eerste stadium dan ook nog een relatief belangrijke rol (bijna eenderde noemt het als reden).

Als men eenmaal in het drijfzand zit, is het lastig om eruit te komen: je went aan het geld en de drugs en de vriendengroep werkt nog minder mee (relatief criminel geworden). Toch is het opvallend dat een meerderheid (68%) eigenlijk een hekel heeft aan inbreken. Het is dan ook niet verwonderlijk dat bij acht van de tien geïnterviewden de wens leeft om er helemaal mee op te houden. Als de omstandigheden veranderen (afkicken, andere inkomsten) tracht men ook echt te stoppen. Geld blijkt dan vaak toch weer de reden om terug te vallen; de vriendenkring speelt dan nauwelijks nog een rol.

Preventief gezien lijken de hoogste winstkansen te liggen bij het startpunt van dit hele proces en daarnaast bij een geconcentreerde poging voor degene die echt wil stoppen. Bij dat laatste moet dan gedacht worden aan een soort individuele trajectbegeleiding omdat tegelijkertijd de problematiek op meerdere terreinen aangepakt moet worden (met name drugs en werk).

⁶ De bestaande vriendenkring kan wel van invloed zijn op het opnieuw gaan gebruiken van harddrugs.

⁷ Men dient hier wel te bedenken dat deze dadergroep geen representatief oordeel geeft over de reclassering. De mensen die het wel gelukt is om te stoppen met inbraak komen namelijk niet aan het woord.

7 Daders over preventie

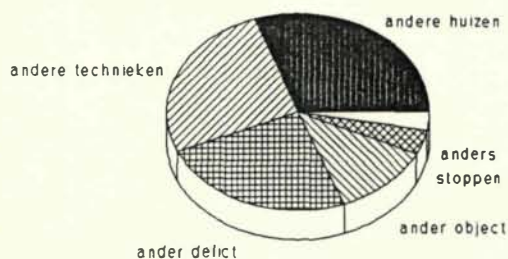
Ramen, deuren en bovenlichten aan de achterzijde vormen volgens de daders de zwakste plekken van een woning. Deze gegevens komen voor een belangrijk deel overeen met de wijze waarop de daders bij voorkeur binnenkomen in een woning. Dit pleit ervoor om preventie met meer nadruk op de achtergevel te richten, uiteraard zonder de voorgevel te verwaarlozen. We brengen hierbij de eerder genoemde uitkomst in herinnering dat de respondenten het liefst inbreken in hoekwoningen en vrijstaande woningen. Daar zijn de risico's - en met name aan de achterzijde - dus het grootst.

De geïnterviewde inbrekers noemen zelf als de meest effectieve maatregelen een alarmsysteem, een waakhond en zwaar hang- en sluitwerk. Ook van de aanwezigheid van de bewoners gaat een preventief effect uit.

Continu brandende buitenverlichting heeft een beperkte preventieve werking. Een kwart van de daders laat zich hierdoor weerhouden. De werking van schrikverlichting blijkt iets gunstiger te zijn: 43% van de respondenten laat zich hierdoor afschrikken en ziet af van inbraak in het betreffende pand.

De daders voorspellen dat meer preventie door bewoners de criminaliteit nauwelijks in gunstige zin beïnvloedt. Er zal vooral sprake zijn van verplaatsing naar andere woningen, andere typen gebouwen c.q. auto's en andersoortige delicten.

Figuur 9: Verplaatsingseffecten

Eerder al werd er geconstateerd dat er sprake is van een verplaatsingseffect: wanneer pogingen om in een pand in te breken mislukken, gaat een meerderheid van de geïnterviewden op zoek naar een ander pand. Vanuit het perspectief van preventie betekent dit dat er een (zeer) grootschalige en integrale benadering vereist is, waarbij zowel grote gebieden als meerdere delicten tegelijk aangepakt worden. Anders lijkt preventie meer op het opjagen van daders van pand naar pand, of van delict naar delict.

Conclusie

Al met al blijken daders een vrij zakelijke en juiste visie te hebben op wat de zwakke plekken zijn van een woning (achterzijde) en op preventieve maatregelen die door de bezitter van een pand genomen kunnen worden om de risico's van het desbetreffende pand te verminderen. Ook de daders doen echter een droge constatering die wij al eerder deden: beveiliging van een pand kan voor dat pand een uitkomst zijn, maar het zal het totaal aantal inbraken (het volume) niet echt beïnvloeden. De ellende verplaatst zich.

8 Preventieve aanbevelingen

8.1 Algemeen

Voorafgaand aan de opsomming van preventieve aanbevelingen ter voorkoming van inbraak worden enkele *conclusies* ten aanzien van preventie weergegeven.

- Het daderonderzoek heeft aangetoond dat de inbrekers doelbewust te werk gaan en niet snel afhaken. Preventieve maatregelen op het niveau van een individueel pand zullen een verplaatsingseffect teweeg brengen naar een ander pand of naar een ander delict. In feite is daarmee het gegeven blootgelegd dat delictgerichte (techno)preventieve maatregelen slechts symptoombestrijding betekenen; tenminste als we kijken naar het totaal aantal inbraken. Dit laat onverlet dat voor een - of enkele - pand(en) technopreventie wel degelijk zeer effectief kan zijn. We mogen er echter van uitgaan dat voor de overheid het algemenere belang zal tellen. In dat geval is intensivering van dadergerichte preventie dus pure noodzaak.
 - Dit is overigens geen eenvoudige opgave. De geïnterviewde inbrekers geven zelf aan dat de hulpverlenende instanties in hun zorg te kort schieten. Maar zelfs als deze zorg geïntensiveerd kan worden (financieel haalbaar), is het nog de vraag of het effecten zal sorteren.
- Er is sprake van een veelheid van problemen bij daders (werkloosheid, verslaving, schulden, ontbreken van een vaste relatie met een partner). Dadergerichte preventie in een vroegtijdig stadium, behoeft daarom een grote prioriteit teneinde te voorkomen dat daders in een situatie verzeild raken die als onomkeerbaar wordt ervaren. In het stadium vóór de eerste inbraak is de moeilijk te doorbreken financiële afhankelijkheid van het delict nog niet zo sterk aanwezig.
- Verder dient een preventieve aanpak zoveel mogelijk gericht te zijn op de sociale groep waarin de potentiële daders verkeren, aangezien de invloed van de vrienden- en kennissenkring van essentieel belang is bij de beslissing om voor het eerst te gaan inbreken.
- Een delictgerichte preventieve aanpak dient grootschalig te zijn op het niveau van een gehele buurt en gericht op meerdere delicten, teneinde zoveel mogelijk te kunnen inspelen op verplaatsingseffecten.
- Inbraakgerichte preventieve maatregelen dienen gekenmerkt te worden door een integrale aanpak waarbij aan sociale controle, zichtbaarheid en aan bemoeilijken van de toegankelijkheid aandacht wordt besteed. Vooral van de maatregelen die gericht zijn op de factor 'pakkans' mag worden verwacht dat ze effectief zijn.
- Bouwkundige en technopreventieve maatregelen bij een individueel pand moeten gericht zijn op het gehele pand omdat een pand net zo 'sterk' is als de zwakste schakel.
- Het aanbrenge van preventieve maatregelen aan panden is maatwerk. Hierbij moet rekening gehouden worden met het inbraakrisico van een type pand, teneinde een overdaad aan maatregelen te voorkomen.

In dit slothoofdstuk worden eerst aanbevelingen geformuleerd die als bouwstenen kunnen dienen voor een te ontwikkelen dadergericht preventief beleid. Daarna volgt een aantal inbraakgerichte preventieve aanbevelingen. Beide soorten aanbevelingen zijn geformuleerd op basis van een confrontatie van onderzoeksgegevens en ervaringskennis van de leden van de begeleidingscommissie van het MO-onderzoek.

8.2 Dadergerichte aanbevelingen

- 1 Er dient in een vroeg stadium van delinquentie te worden ingegrepen door ook op kleiner vergrijpen (fietsendiefstal, winkeldiefstal) (weer) sancties te stellen, zodat grenzen aangescherpt worden.
- 2 Hardnekkige recidivisten van lichte vergrijpen (zoals winkeldiefstal en fietsendiefstal) dienen extra aandacht te krijgen, binnen een integrale benadering van onderwijs, opbouwwerk, politie, ten einde afglijden naar een zwaarder delict te voorkomen.
- 3 Met de HALT-aanpak (inzake vandalisme) zijn positieve ervaringen opgedaan, wat betreft de kans op recidive. Een uitbreiding van de HALT-aanpak naar andere delicten dient overwogen te worden. Hierbij dient men wel te beseffen dat de aanpak van (jonge/beginnende) inbrekers toch meer energie en investeringen zal vergen in vergelijking tot die van vandalen.
- 4 Een meer algemenere aanbeveling heeft betrekking op het stimuleren van de binding van jongeren met de samenleving. Jongeren dienen daarom zo lang mogelijk in het onderwijs gehouden te worden via het versterken van individuele aandacht (denk hierbij bijvoorbeeld aan spijbelopvang).
- 5 Het aangrijpingspunt voor preventieve actie dient bij voorkeur te liggen op groepsniveau. Het is daarom aan te bevelen om binnen politiekorpsen tienerteams op te zetten: politie in burger mengt zich onder (potentieel) delinquente jongeren in hun vaste trefpunten (buurthuis bijvoorbeeld) om elkaar te leren kennen. Hiermee is onder andere in Amsterdam en in Rotterdam al ervaring opgedaan.
- 6 Omdat er een cruciale invloed uitgaat van de vriendenkring bij de beslissing om voor het eerst in te breken, dient de hulpverlening vaker de mogelijkheden af te tasten dat een (potentiële) inbreker uit zijn bestaande omgeving weggaat.
- 7 Onderwijzers, artsen, buurthuiswerkers en dergelijke dienen bij een preventieve dadergerichte aanpak beschouwd te worden als sleutelfiguren. Mensen in een dergelijke positie dienen daarom periodiek geïnterviewd te worden om te weten te komen wie daders zijn, dan wel afglijden in die richting. Wellicht kan de recherche op experimentele basis, deze (potentiële) daders waarschuwen met als doel de boodschap over te brengen: we kennen je en houden je in de gaten.
- 8 Een groot gedeelte van de behoefte aan geld is terug te voeren op verslavingskosten. Hier vloeien de volgende aanbevelingen uit voort.
 - Wet vergunningenstelsel voor gokkasten dient beperkt te worden.
 - Er dienen afkickprojecten voor drugverslaafden opgezet te worden, waarbij het afkicken ondersteund wordt door faciliteiten als huisvesting en werk en voorwaardelijke justitiële afhandeling.
 - Er dient onderzoek gedaan te worden naar factoren die bepalend zijn voor het *welslagen* van afkicken en afkickprogramma's (ook op langere termijn).
- 9 Zowel ouders als een eventuele partner zijn in drie van de tien gevallen niet op de hoogte van de inbraakactiviteiten van een dader. In dergelijke gevallen, waarin daders hun levenswandel voor de directe omgeving verborgen houden, dient overwogen te worden deze privacy te doorbreken en de directe omgeving te informeren.
- 10 Het werkloosheidscijfer onder de daders is zeer hoog. Anderzijds geloven acht van de tien daders dat vast werk hen zou helpen om te stoppen met inbraak. Bovendien staat men niet op voorhand negatief ten opzichte van legaal werk. Als we bezien wat de

geïnterviewde daders te bieden hebben op de arbeidsmarkt, dan blijkt de werkervaring overwegend in de bouwvak, de metaal en/of de horeca te liggen. Het merendeel van de respondenten heeft (alle baantjes optellend) meer dan vijf jaar werkervaring.

Het verdient aanbeveling om bij een preventieve aanpak sterk de nadruk te leggen op het creëren van werk. Deze maatregel dient gecombineerd te worden met ondersteunende activiteiten zoals afkickbegeleiding en het weghalen daders uit hun oude omgeving.

- 11 Activiteiten van reclassering en andere hulpverlenende instanties bij pogingen om te stoppen met inbraak, zijn vaak niet goed bevallen. De meest geuite klachten zijn: 'ze doen te weinig voor je', 'ze steken er te weinig tijd in' en 'ze spreken een andere taal'. Sommige daders erkennen anderzijds dat ze zelf niet willen stoppen. Hieruit volgen twee aanbevelingen.
 - Aan de reclassering zou voorgesteld moeten worden een hardere benadering te kiezen, waarbij de inspanningen concreter en meer gedifferentieerd (alleen gericht op degenen die echt willen stoppen) zijn.
 - De kennis die bij de reclassering aanwezig is, zou beter benut kunnen worden. Via onderzoek zou achterhaald kunnen worden welke groep daders erin slaagt om definitief te stoppen en waardoor dit wordt bewerkstelligd. (Wat zijn succesfactoren).
- 12 Er bestaat - zij het bij een minderheid - een neiging om een overstap naar zwaardere delicten, met name overval, te overwegen. Er dient verder onderzoek gedaan te worden naar de vraag onder welke voorwaarden de overstap naar een zwaarder delict gemaakt wordt.

8.3 Inbraakgerichte aanbevelingen

- 1 Gegeven de voorkeur voor inbreken in het donker staan de volgende algemene preventieve mogelijkheden open:
 - het pand bewoond laten lijken (bij schemering de binnenverlichting en vooral de TV aan laten gaan);
 - het verlichtingsniveau verhogen in combinatie met het verhogen van de zichtbaarheid en effectieve controle met name op kwetsbare plaatsen (achterzijde). Essentieel is dat het hierbij gaat om een combinatie (licht, zicht, controle) waarbij elke schakel even essentieel is.
- 2 De voorkeur om in de eigen woonplaats in te breken leidt tot de volgende preventieve tips:
 - dadergerichte maatregelen moeten op de eigen woonplaats gericht worden;
 - de politie zou wellicht meer energie kunnen besteden aan het leren kennen van daders, omdat deze immers in het werkgebied van de politie wonen;
- 3 Buurtkenmerken die een verhoogde kans op inbraak geven zijn:
 - rijk aanzien;
 - makkelijk te kraken huizen;
 - makkelijk te bereiken en te ontvluchten;
 - stille buurt;
 - een buurt die eenmaal bekend is bij de daders (vooral verslaafde daders komen graag (terug) in een buurt die ze kennen).Hierop aansluitend wordt uit preventief oogpunt aanbevolen:
 - buit uit het zicht te plaatsen;
 - sociale controle te verhogen en politie aan burgers laten terugmelden wat met hun melding is gedaan;

- zwaarder hang- en sluitwerk aan voor- en vooral achtergevel om 'kraakbaarheid' te bemoeilijken;
 - doorgang bij stegen, achterpaden en dergelijke belemmeren, zodat ze onaantrekkelijk worden als aan- en afvoerroute.
 - signalement van verslaafde daders die betrappt zijn bekend maken binnen de betreffende politiedistrict, wijkteam en dergelijke.
- 4 Eengezinswoningen zijn populairder bij inbrekers dan meergezinswoningen. Verder geven zij de voorkeur aan vrijstaande woningen en hoekwoningen, omdat daar rustig en ongezien gewerkt kan worden en vanwege de aanwezigheid van een goede vluchtweg (achterom).
Hieruit volgt een aantal aanbevelingen.
- Opdrachtgevers voor woningbouw, stedenbouwkundigen en architecten zouden via ontwerp en layout moeten proberen te voorkomen dat inbrekers 'rustig en ongezien kunnen werken'.
 - Vooral bij hoekwoningen wordt geadviseerd om de aanwezige 'achteromweg' (brandgang) afsluitbaar te maken met een hek of deur.
 - Bij vrijstaande woningen kan worden geadviseerd om een alarminstallatie aan te laten brengen.
 - Deskundigen (met name architecten) zouden moeten proberen om de eigenschappen van flatwoningen die preventief werken (met name de slechte vluchtweg) ook in laagbouw toe te passen.
- 5 Bij de uiteindelijke keuze van een pand voor inbraak let de dader op de volgende zaken:
- binnerverlichting uit (slapende/afwezige bewoners);
 - duur uitziend interieur;
 - geen hond aanwezig.
- Hierop aansluitend zien we de volgende preventieve mogelijkheden:
- 'doen alsof je thuis bent': gordijnen dicht, binnerverlichting en vooral TV aan laten gaan;
 - buit niet in het zicht plaatsen;
 - bij vakantie buit zo mogelijk in kluis of bij bekenden onderbrengen.
- 6 In de meeste gevallen proberen de geïnterviewde daders via de achtergevel een woning binnen te dringen. De favoriete toegangswegen zijn deur en raam. Dit dient integraal aangepakt te worden.
- Zwaarder hang- en sluitwerk aan de achtergevel in combinatie met verhoging van de zichtbaarheid voor derden, (detectie-)verlichting, verhoging van de sociale controle en het bemoeilijken van de bereikbaarheid van de achtergevel (bijvoorbeeld afsluiten van brandgangen) lijken veelbelovend.
 - Verder zou ook aan voorlichting van bewoners gedacht moeten worden om het belang van beveiliging van de achtergevel duidelijk te maken.
 - Tenslotte dienen ook de bouwwereld, architecten en mensen die zich met technopreventie bezig houden op de hoogte gebracht worden van een en ander, zodat men dit in (ver)nieuwbouwplannen kan betrekken.
- 7 De meest gebruikte werkwijzen zijn terugwrikken van de slotschoot van een deurslot en openwrikken van de sluitnaad van een raam, met behulp van één of twee schroevendraaiers.
- Hierop valt te reageren door zwaarder hang- en sluitwerk aan te brengen dat bestand is tegen deze (eenvoudige) technieken. Dit betekent dat er niet alleen meer aandacht besteed moet worden aan betere sloten, maar zeker ook aan de sluitkom van een slot (een goed slot is over het algemeen waardeloos zonder een goede sluitkom). Een stalen sluitkom maakt het nagenoeg onmogelijk dat de slotschoot wordt teruggewrikt.

- 8 Wanneer de eerste inbraakpoging mislukt, haakt één op de drie daders af bij het betreffende pand. De overigen proberen een andere werkwijze of een andere plek bij hetzelfde pand.
Hieruit volgt een tweetal aanbevelingen.
- Het beveiligingsniveau van panden moet verhoogd worden; uitgaande van het gegeven dat een pand zo sterk is als de zwakste schakel;
 - Er dienen hogere normen gesteld te worden bij nieuwbouw, bijvoorbeeld een prestatie-eis dat hang- en sluitwerk tenminste tien minuten inbraakbestendig moet zijn. Hierbij wordt aangetekend dat deze normen voor een bepaald onderdeel (slot, deur en dergelijke) niet los moeten staan van andere onderdelen of materialen. Het pand moet integraal aan bepaalde eisen voldoen. Om te voorkomen dat hiermee het niet-beveiligde buurpand doelwit van inbraken wordt, zou ook een buurt als geheel aan normen moeten voldoen (met name bij nieuwbouw).
- 9 Wanneer het ook na herhaalde pogingen niet lukt om binnen te dringen in een pand, gaan drie van de vijf daders op zoek naar een ander pand.
- Dit leidt tot herhaling van de aanbeveling dat het beveiligingsniveau van complete buurten opgekrikt moet worden.
- 10 De grootste groep respondenten blijft niet langer dan tien minuten in een inbraakpand. Door de meesten wordt het hele pand doorzocht.
Dit leidt tot een tweetal aanbevelingen.
- Bemoeilijk het verzamelen van buit bijvoorbeeld door apparatuur aan de vloer, kast of een frame te verankeren, of door waardevolle kleinere voorwerpen (sieraden bijvoorbeeld) in een kluis te bewaren;
 - Het is aan te bevelen dat in nieuwbouwwoningen een mogelijkheid gecreëerd wordt voor het bewaren van waardevolle goederen, bijvoorbeeld een kluisje van goede kwaliteit dat in beton gestort wordt.
- 11 De favoriete buit bestaat uit geld en cheques, doch als die niet voorhanden zijn, dan vormen audio- en video-apparatuur (vooral video-recorders) en sieraden eveneens gewilde goederen.
- Via een algemene voorlichtingscampagne dient erop gewezen te worden welke goederen diefstalgevoelig zijn en wat men kan doen om diefstal te voorkomen (geen grote hoeveelheden geld in huis bewaren, sieraden in een kluisje bewaren en audio- en video-apparatuur ergens aan vast maken).
- 12 Bijna driekwart van de daders heeft nog nooit ingebroken terwijl men wist of vermoedde dat er bewoners thuis waren. Dit betekent dat de vermoedelijke aanwezigheid van bewoners beschouwd kan worden als een effectief preventiemiddel.
Of bewoners thuis zijn wordt meestal gecontroleerd door aan te bellen of te observeren.
De volgende maatregelen zijn aan te bevelen.
- Aan bewoners bekend maken dat wanneer er 's avonds aangebeld wordt door iemand met een verdacht verhaal (of als er niemand aan de deur blijkt te staan), het toch de moeite waard is om dit te melden bij de politie (voormits de politie hier ter plekke dan ook wel op kan inspelen via surveillance en terugmelden van de bevindingen aan bewoners).
 - Voor de politie is het de moeite waard om serieus op dergelijke meldingen te reageren. Vooral verslaafde daders opereren graag in eenzelfde buurt (en plegen naar verhouding veel inbraken).
 - Wat de (vermoedelijke) aanwezigheid van bewoners betreft, kan gewezen worden op de eerdergenoemde aanbevelingen hieromtrent (doen alsof je thuis bent, afspraken met burens of kennissen over opletten op je huis vanwege de verhoogde kans op inbraak).

- Men dient er rekening mee te houden dat daders observeren of bewoners thuis zijn. Dit betekent dat een enkele lamp die op een bepaalde tijd aangaat in de huiskamer meestal onvoldoende is om aanwezigheid te suggereren.
 - Verder is het aan te bevelen aan bewoners om - voor wanneer ze echt thuis zijn - telefoon op hun slaapkamer te nemen, zodat de politie gewaarschuwd kan worden;
- 13 Bij een onverhoedse confrontatie met bewoners slaan de meeste daders direct op de vlucht.
Dit leidt tot de volgende aanbeveling.
- Wijs bewoners erop dat ze hierop kunnen inspelen door te laten merken dat ze er zijn als ze vermoeden dat er ingebroken wordt in hun huis. Dit kan bijvoorbeeld door lawaai te maken.
- 14 Volgens de geïnterviewde daders is er een drietal effectieve beveiligingsmaatregelen, te weten:
- een alarminstallatie;
 - de (vermoedelijke) aanwezigheid van een hond;
 - zwaar hang- en sluitwerk.
- Er volgen drie preventieve aanbevelingen.
- Weliswaar kan men bewoners adviseren alarminstallaties aan te brengen, doch niet zonder een organisatie in te stellen die op alarm reageert. De verwachting is dat de politie binnen afzienbare tijd na een zeker aantal valse alarmeringen niet meer zal reageren op het afgaan van een alarm. De aanschaf van alarm moet gecombineerd worden met algehele verhoging van het beveiligingsniveau van een pand.
 - Er zouden kwaliteitsnormen voor alarminstallaties opgesteld moeten worden (bijvoorbeeld door diezelfde organisatie) en een en ander zou ook na installatie periodiek gecontroleerd moeten worden.
 - Zwaarder hang- en sluitwerk (inclusief sluitkom) aan voor- en vooral achtergevel om 'kraakbaarheid' te bemoeilijken.
- 15 Continu brandende buitenverlichting heeft een gering preventief effect. Schrikverlichting blijkt voor vier van de tien daders afschrikwekkend te werken.
- Aan bewoners kan (afhankelijk van het inbraakrisico en van mogelijkheden tot andere preventieve maatregelen) geadviseerd worden detectieverlichting aan te brengen, vooral aan de achterzijde; dit dient geïntegreerd te worden met andere maatregelen zoals verhoging van de sociale controle, bemoeilijken van de bereikbaarheid van een pand of gevel, zwaarder hang- en sluitwerk en dergelijke.
- 16 Inbraak en heling zijn nauw met elkaar verweven.
- Het verdient aanbeveling dat de politie meer aandacht besteedt aan helingbestrijding. Gericht recherchebeleid omvat onder meer de volgende elementen:
 - . doorvragen bij verhoor van verdachten;
 - . verzamelen van veel, ook op het eerste oog niet direct relevante informatie;
 - . verzamelen van 'verklaringen-tegen-helers';
 - . het opzetten van een 'verklaringen-tegen' bestand.
 - De naleving van de registratieplicht dient meer gecontroleerd te worden in het uiterste geval dienen sancties opgelegd te worden in de sfeer van het intrekken van vergunningen.
 - "Ten behoeve van de bestuurlijke aanpak moeten goede criteria vastgelegd worden over wanneer en op welke wijze opgetreden wordt en welke sancties gehanteerd worden" (Renooy, 1991).
 - Meer informatie over heling en helers is nodig. Inbrekers zouden - volgens de methode die in dit MO-onderzoek is toegepast - via zelfrapportage meer informatie kunnen geven (dit na en naast doorvragen bij verhoor).

Literatuur

Angenent, H. (1984) Medewerking aan enquêtes over niet-geregistreerde criminaliteit. Tijdschrift voor Criminologie, vol. 26, no. 6, pp. 345-355.

Bennett, T. en R. Wright (1984) Burglars on burglary: prevention and the offender. Gower: Aldershot.

Bruinsma, G.J.N. (1984) De methode van zelfrapportage van delicten. Tijdschrift voor Criminologie, vol. 26, no. 6, pp. 295-308.

Cornish, D.B. and R.V.G. Clarke (1986) Rational approaches to crime. In: D.B. Cornish and R.V.G. Clarke (eds.) The Reasoning Criminal: rational choice perspectives on offending. New York: Springer Verlag.

Junger-Tas, J. en M. Kruissink (1990) Ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit: periode 1980-1988. Arnhem: Gouda Quint.

Korthals Altes, H.J. et.al. (1989) Eind-rapportage Modus Operandi-onderzoek woninginbraken, deel A: onderzoeksresultaten. Den Haag: Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven.

Korthals Altes, H.J. et.al. (1989) Eind-rapportage Modus Operandi-onderzoek woninginbraken, deel B: handleiding. Den Haag: Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven.

Korthals Altes, H.J. et.al. (1989) Eind-rapportage Modus Operandi-onderzoek woninginbraken, samenvatting. Den Haag: Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven.

Krainz, K.W. (1988), Prävention von Hauseinbrüchen: Ergebnisse einer Täterbefragung. Wiesbaden: Bundeskriminalamt.

Landsheer, H. (1984) Validering van Belsons zelfrapportageprocedure. Tijdschrift voor Criminologie, vol. 26, no. 6., pp. 328-344.

Rehm, J. und W. Servay (1989) Wohnungseinbruch aus Sicht der Täter. Wiesbaden: Bundeskriminalamt.

Renooy, P.H. (1991) Heling: een onderzoek naar de mogelijkheden tot intensivering van helingbestrijding door politie, bestuur en justitie. Den Haag: Ministerie van Justitie, Directie Criminaliteitspreventie, LBVM.

Repetto, T. (1974) Residential crime. Cambridge: Ballinger.

Waller, I. and T. Okihiro (1978) Burglary: the victim and the public. Toronto: University of Toronto Press.

DCP-Publikaties

Bij de Stafafdeling Informatievoorziening van de Directie Criminaliteitspreventie van het Ministerie van Justitie zijn de volgende publikaties verschenen:

*** Verlichting**

*Verlichtingstechniek als hulpmiddel
bij criminaliteitspreventie*

ISBN 90-5319-002-3

S.W. Heugen
S.M.J. de Krom
A.W.A. Moll
A.J.H. Voermans
december 1989

*** Woninginbraak in Nederland**

*Een analyse van het inbraakrisico op
landelijk, regionaal en lokaal niveau
in 1988*

ISBN 90-5319-003-1

J.J.A. Essers
A.W.M. Eijken
januari 1990

*** Voorlichting**

*Effecten van voorlichting
bij misdaadpreventie, 1985-1988*

ISBN 90-5319-004-X

A.W.M. Eijken
D.D. van Oosterzee
maart 1990

*** Bedrijfsleven en Criminaliteit**

*Kerngetallen uit de eerste Nederlandse
Slachtofferenquête onder bedrijven, 1988*

ISBN 90-5319-005-8

Bureau Criminaliteitspreventie
Van Dijk en Van Soomeren BV
mei 1990

*** Criminaliteitsbeeld van Nederland**

*Ontwikkeling en omvang van de criminaliteit
in de periode 1980-1989*

ISBN 90-5319-006-6

A.W.M. Eijken
november 1990

*** Wegwijzer 1991**

*Taken, doelstellingen en personen
van de Directie Criminaliteitspreventie*

ISBN 90-5319-007-4

R.G.H. van Kaam
maart 1991

*** Preventie en Buurtbeheer**

Criminaliteitspreventie op wijk- en buurtniveau

J. de Waard
P.M. de Savornin Lohman
juni 1991

- * **Standaard enquête bevolking**
*Bevolkingsonderzoek in verband met
criminaliteitsbeleid ten behoeve van
politie, bestuur en openbaar ministerie*
- T.J. van Dijk (AGB/Intomart)
juni 1991
- ISBN 90-5319-008-2
- * **Overvallen**
*Overvalcriminaliteit tegen het bedrijfsleven
in Nederland; periode 1980-1989*
- N.J.G. Mertens
R.D. de Leve
juli 1991
- ISBN 90-5319-009-0
- * **Heling**
*Een onderzoek naar de mogelijkheden tot
intensivering van helingbestrijding
door politie, bestuur en justitie*
- P.H. Renooy
september 1991
- ISBN 90-5319-010-4
- * **Woninginbraak**
*Motieven en werkwijzen
vanuit daderperspectief*
- Van Dijk, Van Soomeren en
Partners
in opdracht van DCP/LBVM
December 1991
- ISBN 90-5319-013-9
- * **Particuliere Beveiliging**
*Omvang, wet- en regelgeving
in Nederland en Europa*
- J.J. de Waard
J. van der Hoek
December 1991
- ISBN 90-5319-012-0
- * **Criminaliteitsbeeld van Nederland**
*Criminaliteit, onveiligheid en preventie
in de periode 1980-1990*
- A.W.M. Eijken
December 1991
- ISBN 90-5319-014-7
- * **SEC**
Tijdschrift over Samenleving en Criminaliteitspreventie
- verschijnt vier maal per jaar
(1-1; 1-4; 1-7; 1-10)
- ISSN 0920-5128

Deze gratis publikaties kunnen schriftelijk worden aangevraagd bij:
Ministerie van Justitie, Stafafdeling Informatievoorziening, kamer H 403
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG
Levering geschiedt zolang de voorraad strekt.